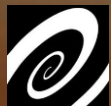

Stavovi građana i elite o ustavnim promenama

2011-2017

Pripremljeno za:

Fondacija za otvoreno društvo, Srbija

O istraživanju

Ovo istraživanje je sprovedeno iz tri razloga:

1

Da doprinese legitimizaciji debate o potrebi promene Ustava kao važnom razvojnom i demokratskom pitanju;

2

Da utvrdi stav građana prema Ustavu, odnosno ispita u kojoj meri građani imaju svest o tome da li je promena Ustava uslov za rešavanje strukturalnih problema vezanih za razvoj i sprovođenje ekonomskih i političkih reformi i da li su voljni da učestvuju u tom procesu;

3

Da snimi stav elita, kako bi se u diskusiju u promene Ustava ubacilo što više relevantnih ideja i interesa.

Metodologija

Uzorački okvir:	Populacija Srbije 18+
Vrsta uzorka:	Slučajni reprezentativni stratifikovani troetafni uzorak
Veličina uzorka:	2011: 1056 ispitanika 2017: 1109 ispitanika
Tip uzorka:	Troetafni slučajni reprezentativni stratifikovani uzorak
	Jedinica prve etape: Teritorija biračkih mesta
	Jedinica druge etape: Domaćinstva (SRSSWoR – slučajnim korakom)
	Jedinica treće etape: Ispitanici u okviru domaćinstva (kvotno)
Stratumi	Šest geografskih regiona i tip naselja (urbana i ostala)
Poststratifikacija	Po polu, godinama i regionu
Marginalna greška	±3.31%

Istraživanjem su obuhvaćene dve ciljne grupe:

1. Građani Srbije 18+ godina

- Podaci su prikupljeni individualnim intervjuom, licem u lice, u domaćinstvu ispitanika i sa potpuno strukturisanim upitnikom.
- Upitnik za građane je po sadržaju odgovarao upitniku za elitu, ali je bio znatno kraći i prilagođen prosečnom (ne-stručnom) građaninu Srbije.
- Istraživanje sprovedeno u periodu od 15. – 23. oktobra 2011. godine i od 14. do 20. oktobra 2017. godine

2. Elita - politička elita, društvena elita i intelektualna elita

- Prilikom poziva za učešće u ovom istraživanju, učesnici su obavešteni o ciljevima istraživanja i metodi prikupljanja podataka.
- Podaci su prikupljeni polustrukturisanim upitnikom na način koji su izabrali sami učesnici: „licem u lice“ ili telefonom, ili su učesnici sami popunili upitnik koji im je poslat elektronskom poštom.

Indikativno istraživanje kojim su obuhvaćene tri relevantne grupacije:

- **Politička elita:**
 - Partijska politička elita (političke partije)
 - Elite nacionalnih manjina (saveti nacionalnih manjina)
 - Ekspertska politička elita (nacionalna stručna savetodavna i nezavisna tela)
- **Društvena elita:** organizacije građanskog društva i verske zajednice
- **Intelektualna elita** (proizvodnja i distribucija ideja): mediji, univerziteti i akademije nauka i umetnosti

U istraživanju 2017. su ponovljene iste ciljne grupe i, koliko je bilo moguće, iste institucije kao i 2011. tako da je obezbeđena uporedivost i mera promena stavova.

O istraživanju elita

Prema planu istraživanja, kao sagovornici su izabrani lideri date organizacije/grupe, odnosno lideri mišljenja:

- Predsednici i potpredsednici, ili od njihove strane delegirani predstavnici (političkih stranaka, Saveta nacionalnih manjina i ekspertske političke elite).
- Direktori NVO i poglavari verskih zajednica, ili od njihove strane delegirani predstavnici.
- Direktori i glavni odgovorni urednici medija; rektori univerziteta i predsednici akademija nauka i umetnosti i ugledni profesori fakulteta – društveno angažovane javne ličnosti.

U slučaju da planirani sagovornik nije bio dostupan za razgovor, zamenjen je drugim sagovornikom, slične orijentacije.

Nije bila ideja da se od elita dobije stručni stav, već pre svega lični stav, imajući u vidu njihovu javnu, a ne profesionalnu funkciju. Za razliku od građana, elite su imale mogućnost komentaranja, pa im zato nije ni nuđena opcija "ne znam" i slično (polazeći od pretpostavke da se od njih traži stav, a ne znanje – a da kroz komentar mogu da problematizuju sve – pa i samo pitanje).

Ispitanici

ELITA: REALIZOVANI INTERVJUI 2011. (kraj 2011/početak 2012.)

Politička elita

Društvena elita

Intelektualna elita

Ukupno

	Broj organizacija	Broj sagovornika	Broj organizacija	Broj sagovornika	Broj organizacija	Broj sagovornika	Organizacija	Sagovornika
Političke stranke	20	28					20	28
Nacionalni saveti (manjine)	7	7					7	7
Nacionalna stručna / savetodavna i nezavisna tela	5	5					5	5
Organizacije građanskog društva			23	23			23	23
Verske zajednice			5	5			5	5
Mediji					15	15	15	15
Univerzitet / Instituti					10	10	10	10
Akademije nauka i umetnosti					1	1	1	1
Ukupno	32	40	28	28	26	26	86	94

Ispitanici

ELITA:
REALIZOVANI
INTERVJUJ,
OKTOBAR 2017.

Politička elita

Društvena elita

Intelektualna elita

Ukupno

	Broj organizacija	Broj sagovornika	Broj organizacija	Broj sagovornika	Broj organizacija	Broj sagovornika	Organizacija	Sagovornika
Političke stranke	16	22					16	22
Nacionalni saveti (manjine)	4	4					4	4
Nacionalna stručna / savetodavna i nezavisna tela	4	4					4	4
Organizacije građanskog društva			26	28			26	28
Verske zajednice			2	2			2	2
Mediji					15	16	15	16
Univerzitet / Instituti					11	15	11	15
Akademije nauka i umetnosti					1	1	1	1
Ukupno	24	30	28	30	27	32	79	92

Metodološke napomene

- U analizama podataka o stavovima elite vodilo se računa o broju sagovornika iz pojedinih političkih stranaka. U rezultatima prikazanim za političku elitu, učešće broja ispitanika je statističkim postupkom ujednačeno (procedura ponderisanja). Na taj način, u ukupnom rezultatu učešće svih političkih stranaka je podjednako i svaka pojedinačna stranka (bez obzira na broj sagovornika) u ukupnom rezultatu učestvuje podjednako kao i sve ostale organizacije.
- Kako sagovornici iz ove ciljne grupe nisu izabrani standardnim uzoračkim postupcima, niti postoji definisan uzorački okvir koji bi to omogućio, ni analize podataka nisu zasnovane na standardnim procedurama statistike zaključivanja, već samo opisuju prisustvo ispitivanih stavova u definisanoj ciljnoj grupi.
- U tekstu će se za teritoriju „Kosova i Metohije“ povremeno koristiti skraćeno „Kosovo“, radi preglednosti i čitljivosti sadržaja.

Sekcije

9 Pravosuđe

15 Položaj nezavisnih tela

21 Nova ljudska prava

27 Teritorijalna organizacija i položaj Kosova i Vojvodine

39 Decentralizacija

48 EU klauzula

Sekcija 1

Pravosuđe

Podela vlasti i nezavisnost sudstva

Glavni nalazi

Većina predstavnika elite (61%) smatra da podela izvršne, zakonodavne i sudske vlasti donekle postoji, a znatno više (89%) smatra da je sudstvo u Srbiji politizovano.

- U odnosu na 2011. godinu procenat **elite** koji smatra da podela vlasti donekle postoji je znatno porastao (sa 44% na 61%), a smanjio se procenat kako onih koji misle da postoji jasna podela vlasti (sa 18% na 9%) tako i onih koji misle da podela vlasti uopšte ne postoji (sa 37% na 31%).
- Dok većina elite, kao i 2011. godine smatra da je sudstvo politizovano (89%), to mišljenje deli tek polovina građana, nešto manje nego 2011. godine, kada je to mislilo 58%.
- Među elitom postoji i visok stepen saglasnosti da bi morale da postoje čvršće ustavne garancije nezavisnosti sudstva, a taj procenat je u odnosu na 2011. porastao sa 75% na 89%.
- Većina elite (74%) i građana (54%) saglasna je da sudije treba da bira posebno telo sastavljeno samo od predstavnika struke.

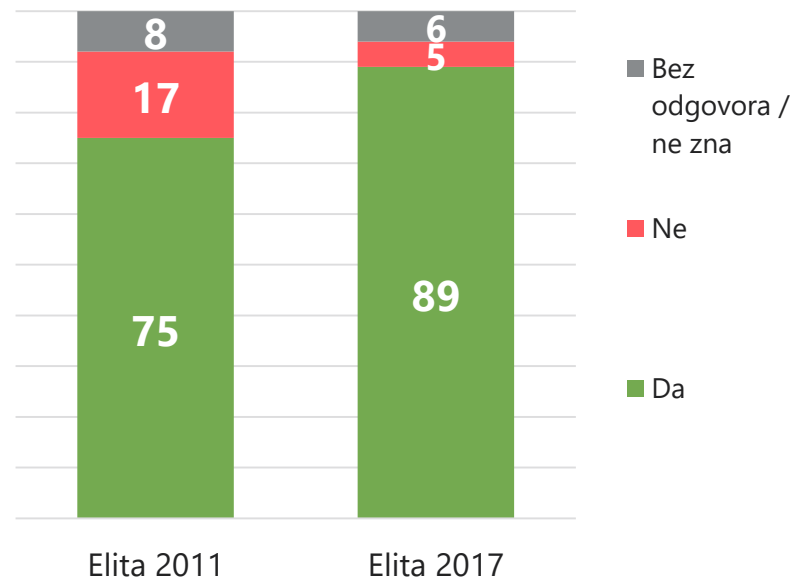
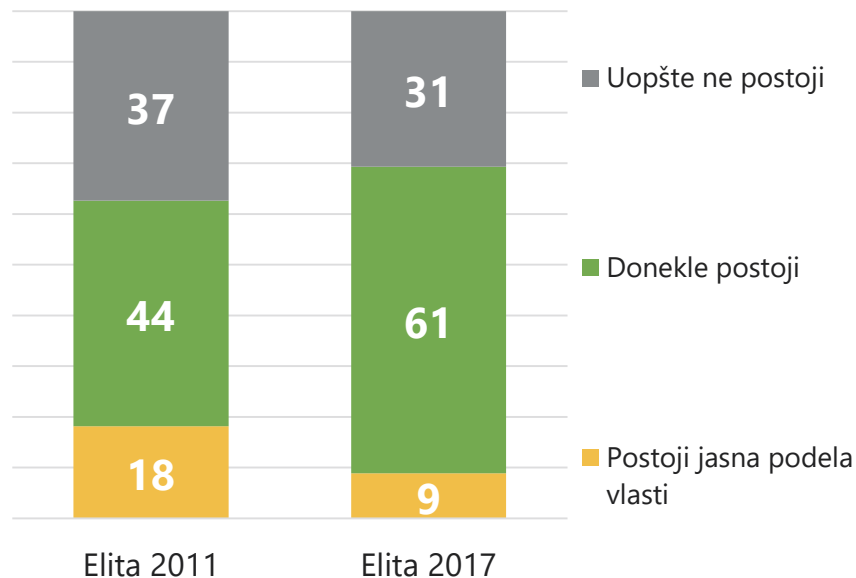
PODELA IZVRŠNE, ZAKONODAVNE I SUDSKE VLASTI GARANCIJE NEZAVISNOSTI SUDSTVA

elita

U odnosu na 2011. znatno je porastao procenat elite koja smatra da podela izvršne, zakonodavne i sudske vlasti donekle postoji (sa 44% na 61%) a nešto manje od trećine smatra da takva podela ne postoji uopšte (nešto manje nego 2011.)

Među elitom postoji visoka saglasnost da bi morale da postoje čvršće ustavne garancije nezavisnosti sudstva i taj procenat je porastao sa 75% na 89%.

Koliko po Vašem mišljenju u Srbiji postoji jasna podela između izvršne, zakonodavne i sudske vlasti, u smislu nezavisnosti, odgovornosti i sistema kontrole?

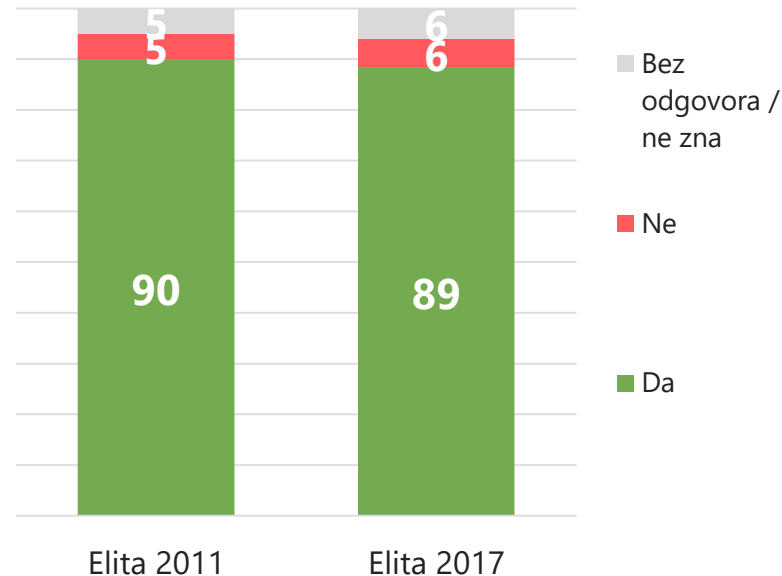
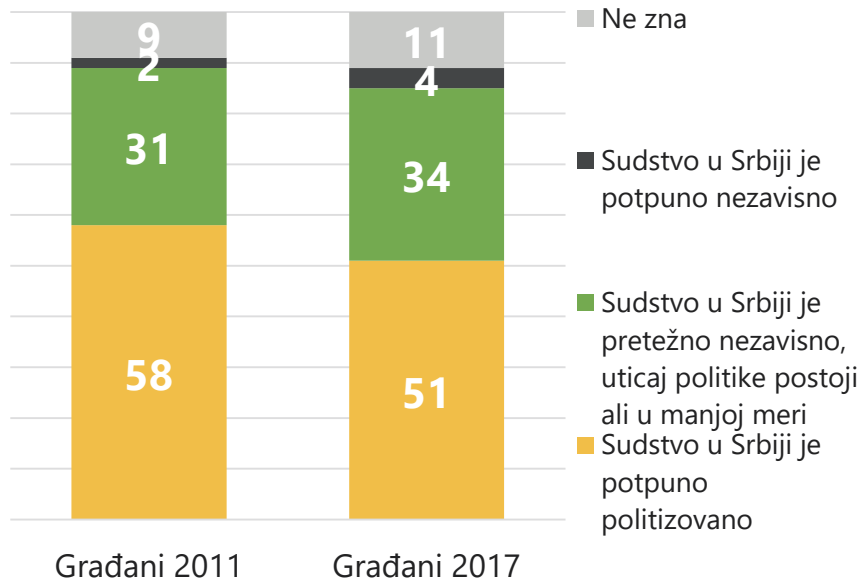
Da li bi morale postojati čvršće ustavne garancije nezavisnosti sudstva u Srbiji?

DA LI JE SUDSTVO U SRBIJI **POLITIZOVANO?**

građani + elita

Kao i 2011. godine, među elitom postoji visoka saglasnost (89%) da je sudstvo u Srbiji politizovano. U odnosu na elitu, manji procenat građana smatra da je sudstvo u Srbiji potpuno politizovano, 51% - nešto manje nego 2011. godine.

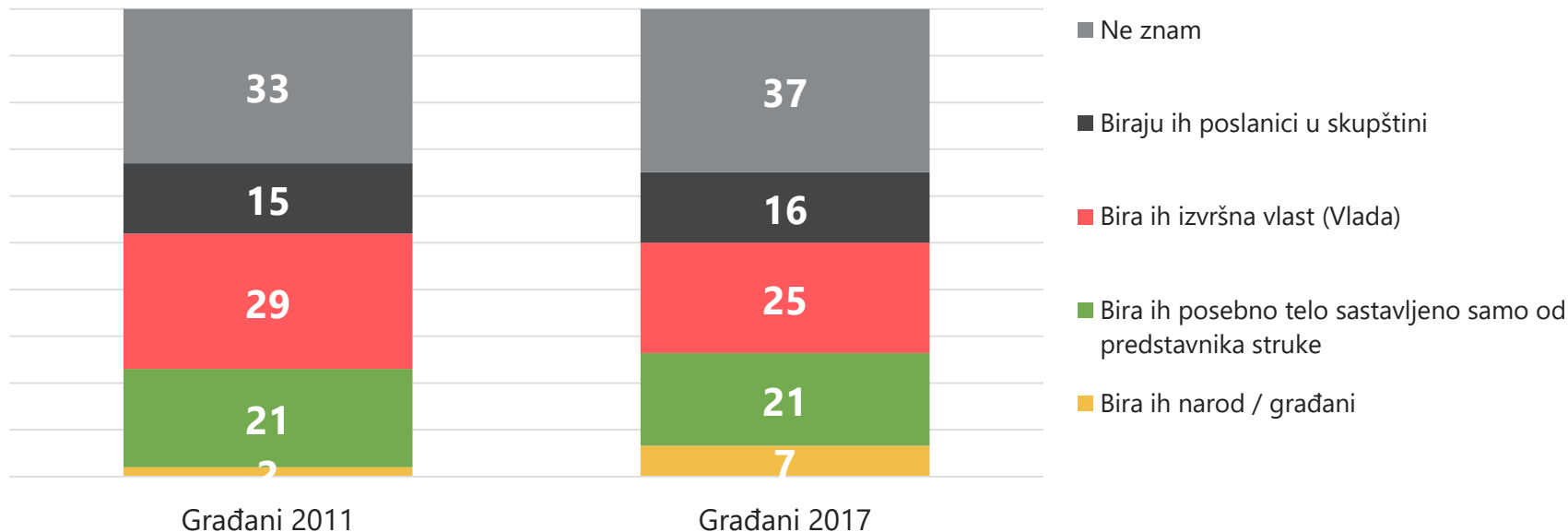
Sve u svemu, u kojoj meri je - ako uopšte - po Vašem mišljenju sudstvo u Srbiji politizovano?

U javnosti se često čuju mišljenja da je sudstvo u Srbiji potpuno politizovano, a da na izbor sudija utiču stranke i političari, čime se dovodi u pitanje Ustavom garantovana nezavisnost sudstva. Da li Vi delite ovaj sud?

KAKO SE BIRAJU SUDIJE U SRBIJI?

Kao i 2011. godine, građani su podeljeni u mišljenju kako se biraju sudije – tek svaki peti zna tačan odgovor na ovo pitanje.

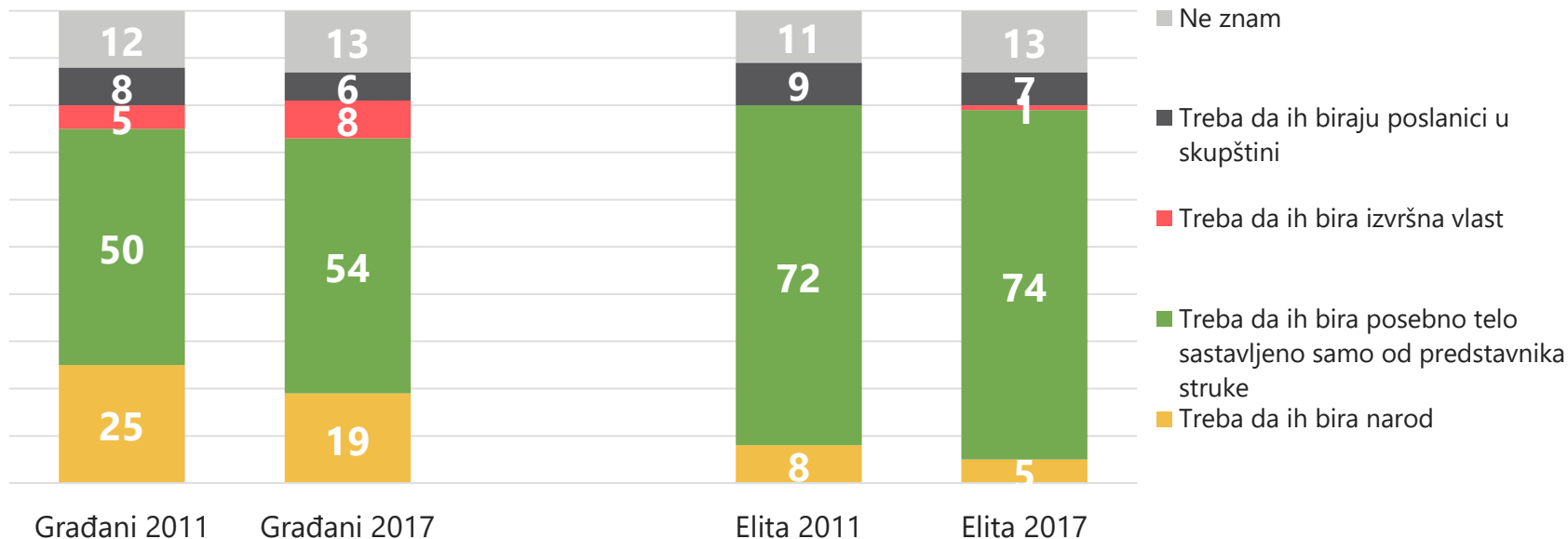
Ustav Srbije sadrži i deo koji se odnosi na nezavisnost sudstva. Da li znate, kako se po našem Ustavu biraju sudije?

KAKO TREBA BIRATI SUDIJE U SRBIJI?

građani + elita

Građani i elita su saglasni da sudije treba da bira posebno telo sastavljeno samo od predstavnika struke.

A kako bi po Vašem mišljenju trebalo birati sudije?

Sekcija 2

Položaj nezavisnih tela

Glavni nalazi

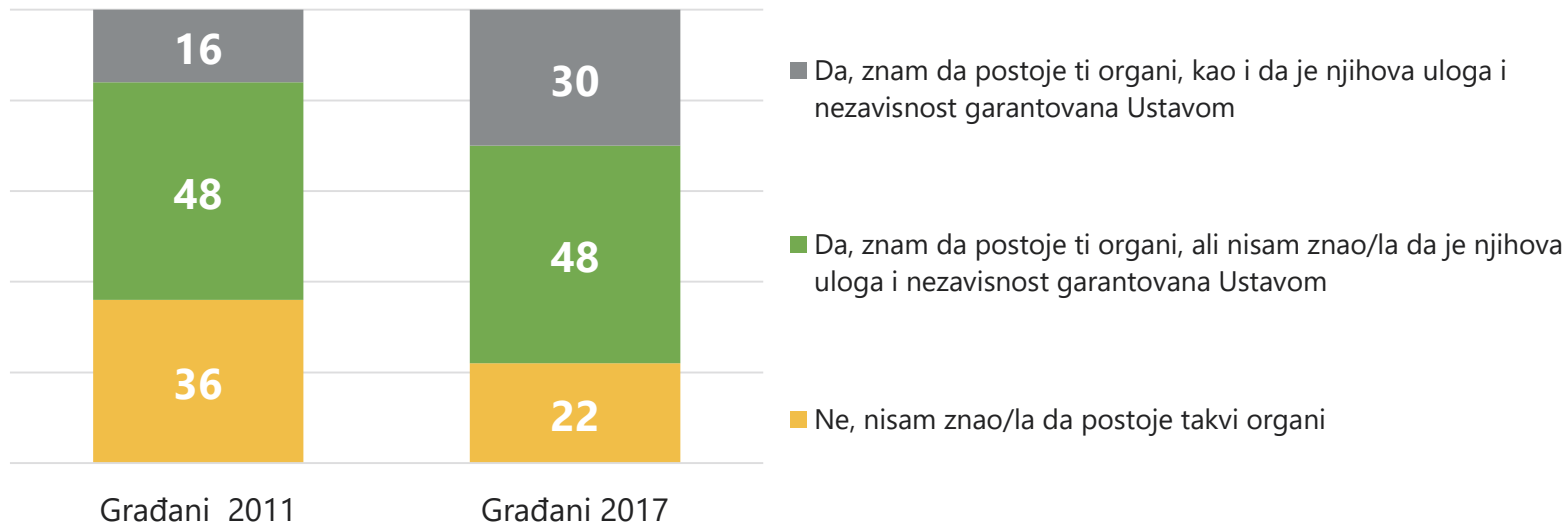
Velika većina predstavnika elite (91%) smatra da Ustav treba da da čvršće garancije radu nezavisnih organa, dok to mišljenje deli samo trećina građana.

- U odnosu na 2011. godinu znatno se povećao procenat **elite** koja smatra da Ustav treba da da čvršće garancije poziciji nezavisnih organa, sa 72% na 91%.
- Velika većina **elite** smatra i da oblast nezavisne kontrole postupanja vlasti treba sistemski urediti i taj procenat je znatno porastao u odnosu na 2011. godinu, sa 61% na 85%.
- U odnosu na elitu, **građani** pridaju znatno manje važnosti ustavnom određenju rada nezavisnih organa:
 - Manje od trećine građana zna da je uloga nezavisnih organa garantovana Ustavom, ali se taj procenat ipak povećao u odnosu na 2011. godinu, sa 16% na 30%;
 - Povećao se i procenat građana koji misle da Ustav treba da da čvršće garancije poziciji nezavisnih organa (sa 28% na 34%), ali to mišljenje još uvek deli samo trećina, a približno toliko (32%) smatra da je dovoljno što se to u Ustavu pominje, a da sprovođenje treba da se obezbedi zakonom.

UPOZNATOST SA POSTOJANJEM I RADOM NEZAVISNIH DRŽAVNIH ORGANA

U odnosu na 2011. godinu znatno je porastao procenat građana koji znaju da postoje nezavisni državni organi i da je njihova uloga i nezavisnost garantovana Ustavom.

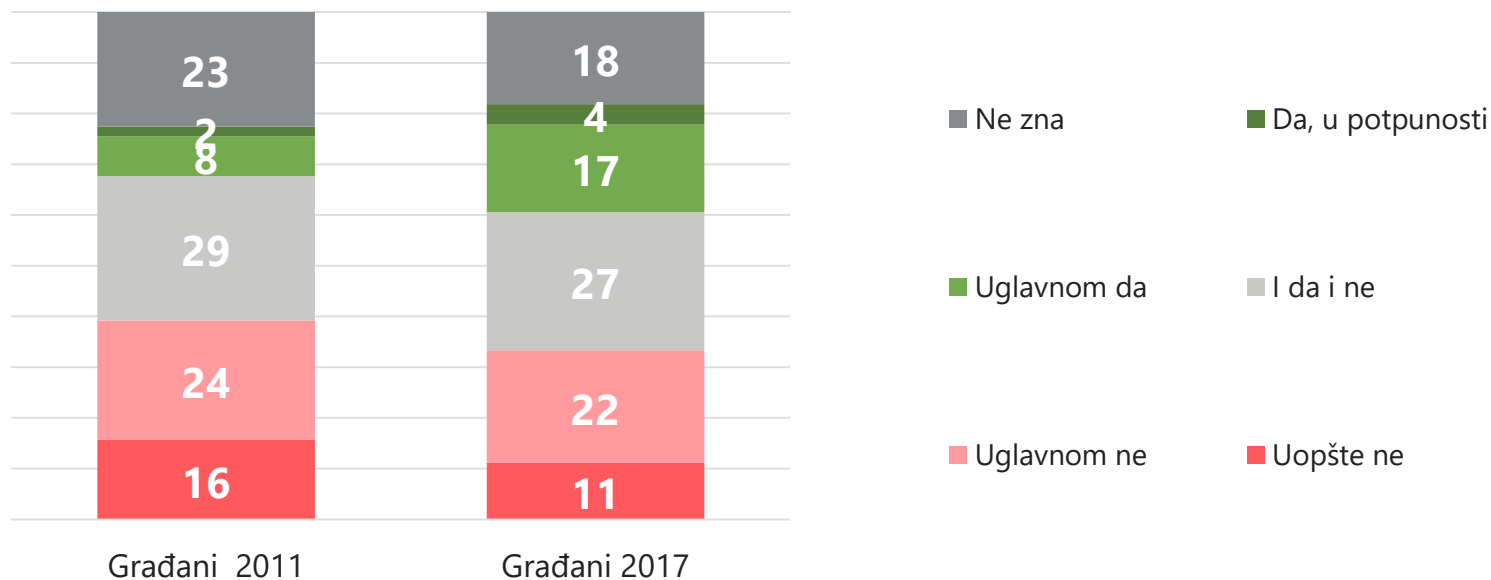

Važeći Ustav Srbije predviđa i postojanje samostalnih državnih organa, prevashodno stručnih tela, kao što su Zaštitnik građana - Ombudsman, Poverenik za informacije, Državni revizor, Savet za borbu protiv korupcije, Republička radio difuzna agencija. Po Ustavu, oni su nezavisni od vlasti i za cilj upravo imaju kontrolu vlasti. Da li ste znali za postojanje ovih nezavisnih državnih organa?

DA LI JE NEZAVISNIM DRŽAVNIM ORGANIMA OMOGUĆENO DA RADE SVOJ POSAO?

U odnosu na 2011. znatno se povećao procenat građana koji smatraju da je nezavisnim državnim organima omogućeno da rade svoj posao, ali to mišljenje još uvek deli tek svaki peti građanin.

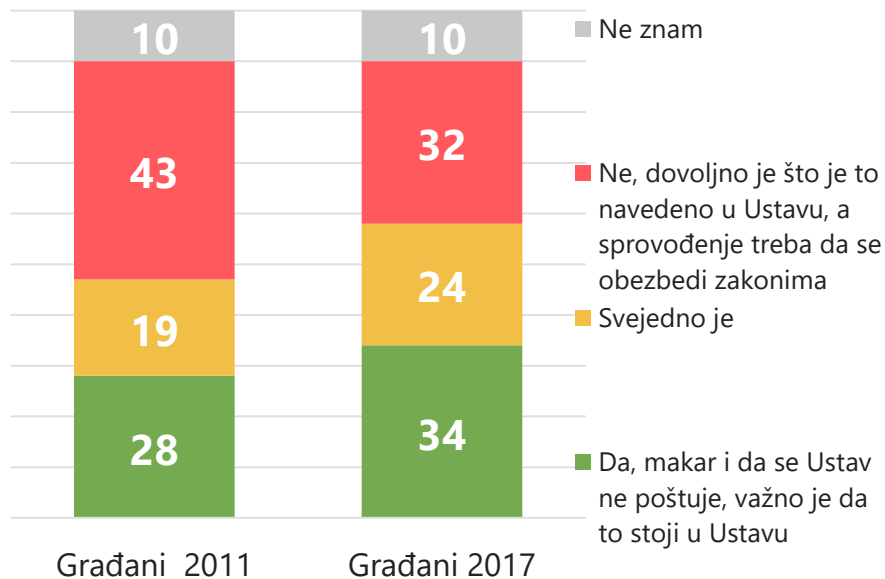
Da li je, po Vašem mišljenju, ovim organima zaista i omogućeno da rade svoj posao, odnosno da nezavisno i samostalno kontrolišu vlast i državnu administraciju?

OBEZBEĐIVANJE ČVRŠĆIH GARANCIJA POZICIJI NEZAVISNIH DRŽAVNIH ORGANA?

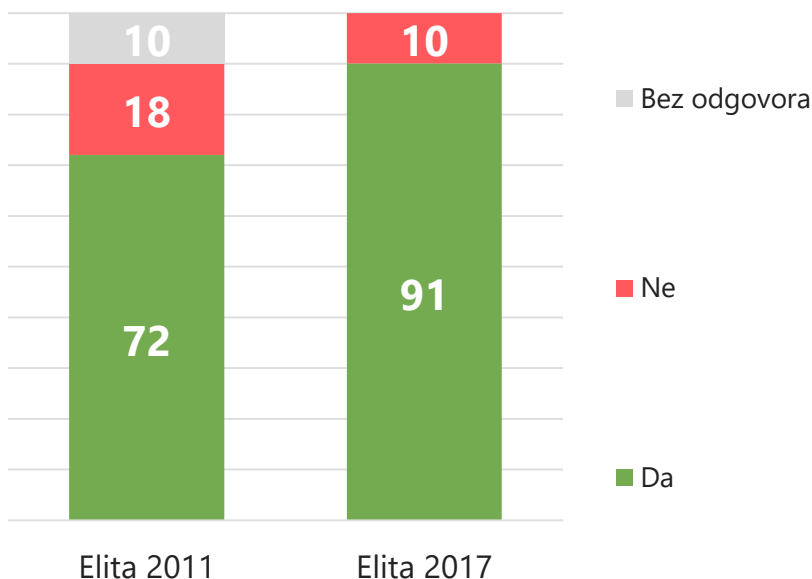

U odnosu na 2011. godinu, povećao se procenat građana koji smatraju da Ustav treba da da čvršće garancije poziciji nezavisnih državnih organa, ali to mišljenje deli tek trećina građana.

Za razliku od građana, velika većina elite (91%) smatra da Ustav treba da da čvršće garancije poziciji nezavisnih organa i taj procenat je znatno porastao od 2011. godine.

Da li bi, po Vašem mišljenju, Ustav trebalo da da čvršće garancije poziciji ovih organa, kako bi zaista mogli nezavisno i kvalitetno da vrše kontrolu izvršne vlasti i državne administracije?

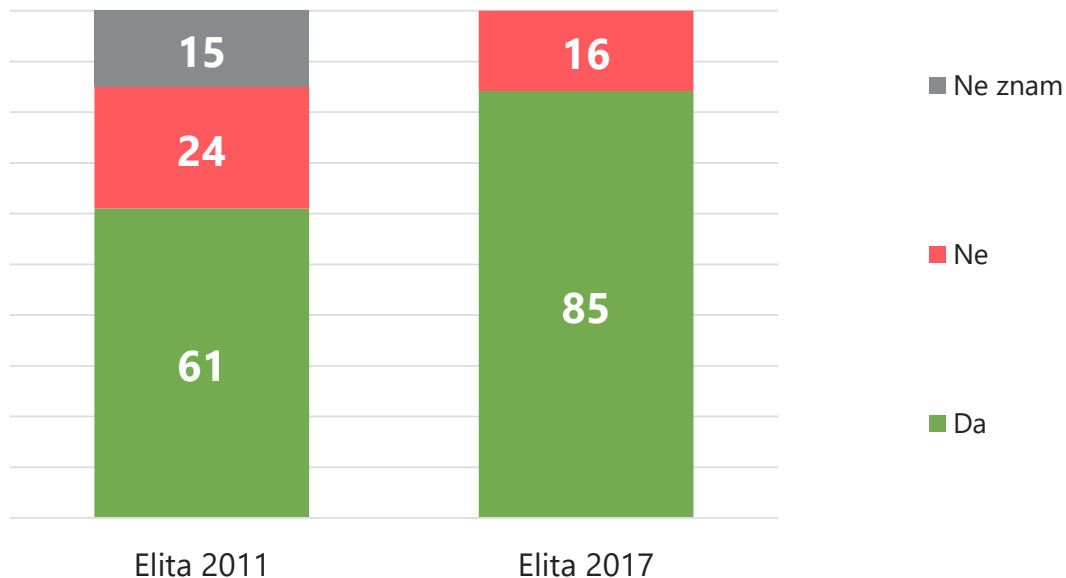

Da li bi, po Vašem mišljenju, Ustav trebalo da da čvršće garancije poziciji organa koji treba da nezavisno sprovede kontrolu postupanja nosilaca vlasti (kao što su Zaštitnik građana, Državni revizor), i koji se ponekada zbog toga nazivaju nosiocima „četvrte grane vlasti“, kako bi zaista mogli nezavisno i kvalitetno da vrše kontrolu izvršne vlasti i državne administracije?

SISTEMSKO UREĐIVANJE OBLASTI NEZAVISNE KONTROLE POSTUPANJA NOSILACA VLASTI

Velika većina elite smatra i da oblast nezavisne kontrole postupanja vlasti treba sistemski urediti i taj procenat je znatno porastao u odnosu na 2011. godinu.

Da li bi po Vašem mišljenju trebalo sistemski urediti ovu oblast i Ustavom obuhvatiti i druge organe koji se bave sličnim poslovima (Poverenik za informacije, Savet za borbu protiv korupcije itd.)?

Sekcija 3

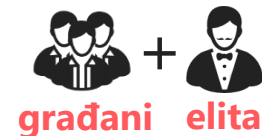
Nova ljudska prava

Glavni nalazi

Stavovi elite prema korpusu ljudskih prava su znatno pozitivniji nego prema Ustavu u celini, a znatno veći procenat građana smatra da je važnije da građani budu upoznati sa ljudskim pravima koja definiše Ustav, nego sa drugim odredbama Ustava.

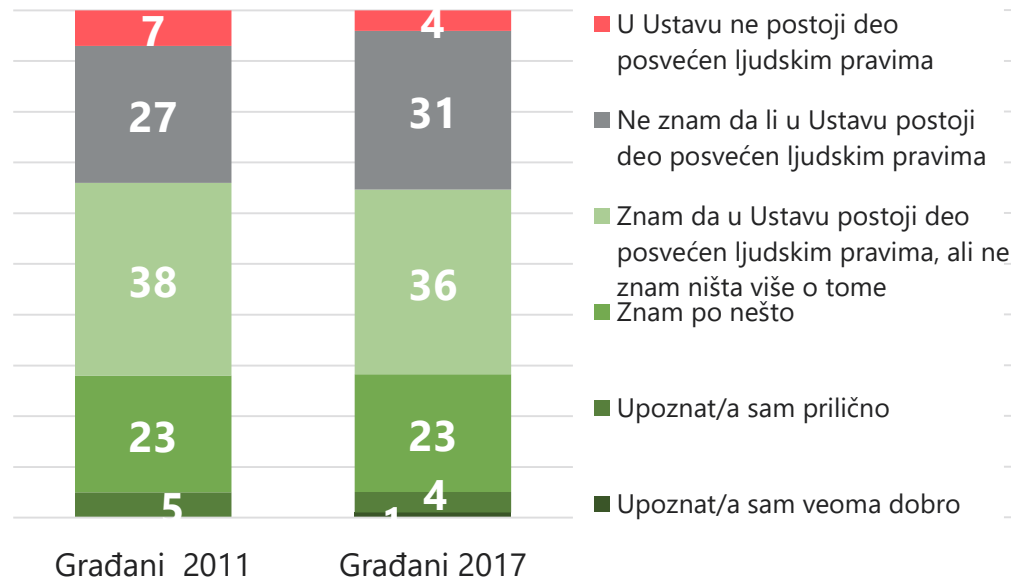
- Većina predstavnika **elite** (56%) daje visoke ocene korpusu ljudskih prava (49% ga ocenjuje četvorkom, a 7% peticom), ali nešto negativnije nego 2011. godine, kada je najviše ocene davalo 73% elite (55% četvorke i 18% petice).
- Uprkos visokim ocenama, 59% predstavnika elite smatra da su pojedina ljudska prava loše definisana, znatno više nego pre 6 godina, kada je to mišljenje delilo 49% elite.
- Velika većina **građana** ocenjuje da uopšte nije upoznata sa odredbama koje se tiču ljudskih prava, a oko trećine čak ne zna ni da li u Ustavu postoji deo posvećen ljudskim pravima.
- Sa druge strane, velika većina građana (79%) smatra da je veoma važno da građani budu upoznati sa ljudskim pravima koja garantuje Ustav, znatno više nego što je reklo da je to važno kada su u pitanju odredbe Ustava u načelu (50%).
- Tek svaki četvrti građanin (26%) smatra da se u Srbiji bar uglavnom poštuju ljudska prava, nešto više nego 2011. godine, kada je to mislilo 20% građana.

UPOZNATOST GRAĐANA SA ODREDBAMA USTAVA U KOJIMA SE GOVORI O LJUDSKIM PRAVIMA

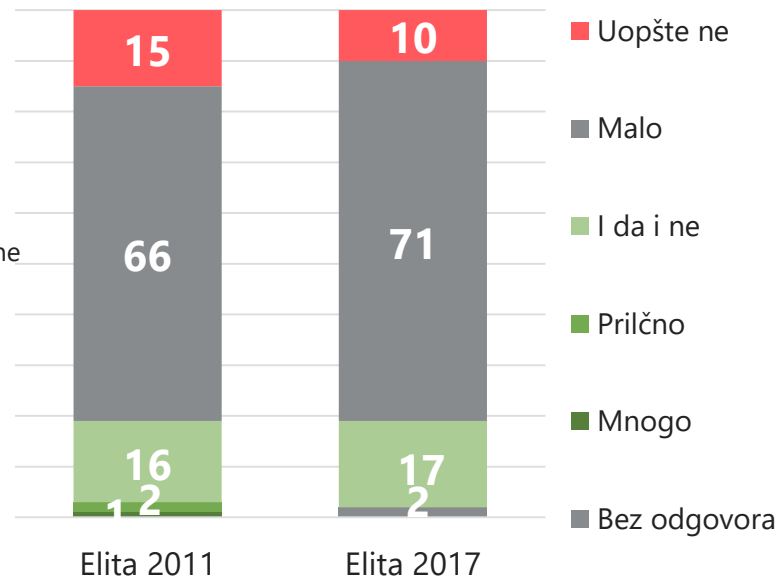

Velika većina građana ocenjuje da nije upoznata sa odredbama koje se tiču ljudskih prava, a više od trećine ne zna ni da u Ustavu postoji deo posvećen ljudskim pravima.

Velika većina predstavnika elite (71%) slaže se da su građani slabo informisani o ljudskim pravima koja garantuje Ustav.

Koliko Vi znate, da li u Ustavu Srbije postoji deo koji se bavi ljudskim pravima? Koliko ste upoznati sa odredbama Ustava u kojima se govori o ljudskim pravima?

Koliko su, po Vašim saznanjima, građani Srbije upoznati sa ljudskim pravima koje garantuje Ustav?

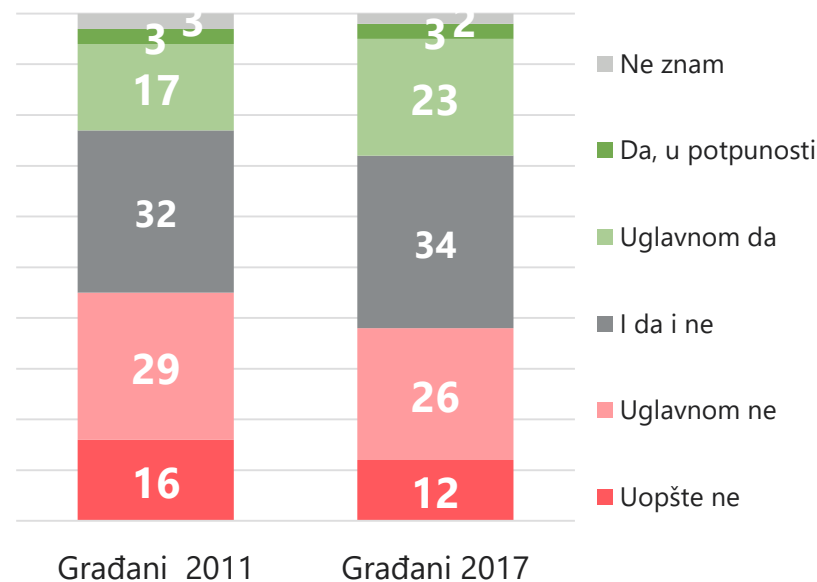
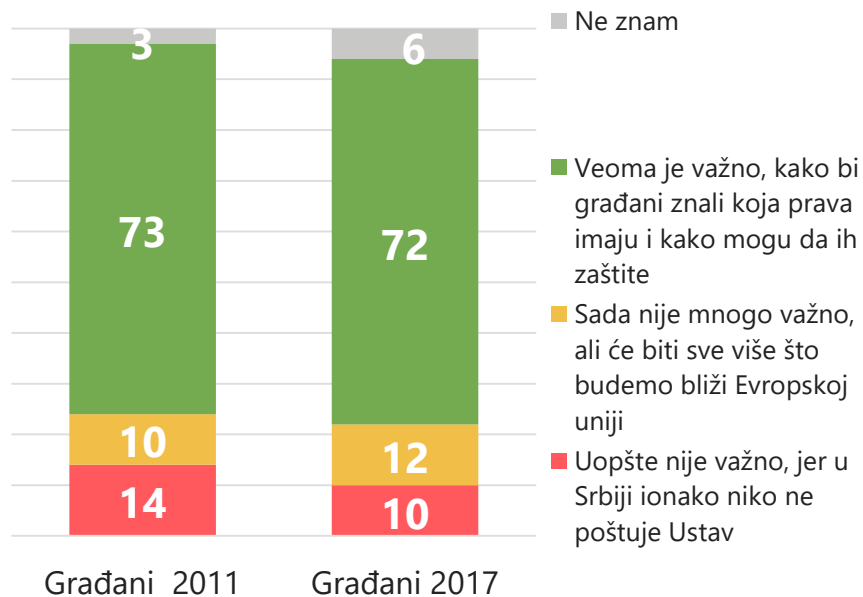
POŠTOVANJE LJUDSKIH PRAVA U SRBIJI

građani + elita

Velika većina građana smatra da je veoma važno da građani budu upoznati sa ljudskim pravima koja garantuje Ustav.

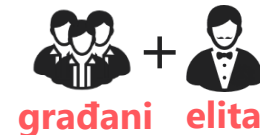
Približno svaki četvrti građanin smatra da se u Srbiji bar uglavnom poštuju ljudska prava – nešto više nego 2011. godine.

U našem Ustavu postoji veoma opsežan deo o ljudskim pravima. Koliko je po Vašem mišljenju važno da građani budu upoznati sa ljudskim pravima garantovanim Ustavom?

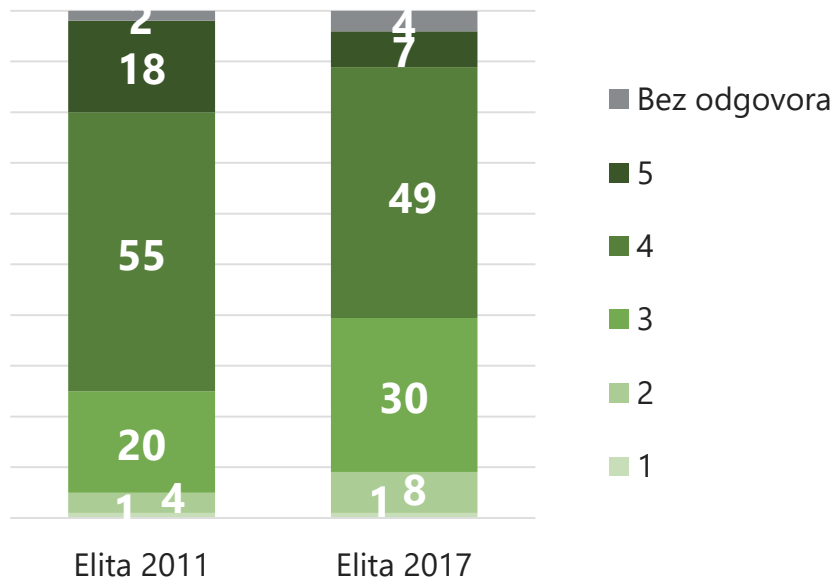
A koliko se, po Vašem mišljenju, u Srbiji danas poštuju ljudska prava?

OPŠTA OCENA KATALOGA LJUDSKIH PRAVA U VAŽEĆEM USTAVU

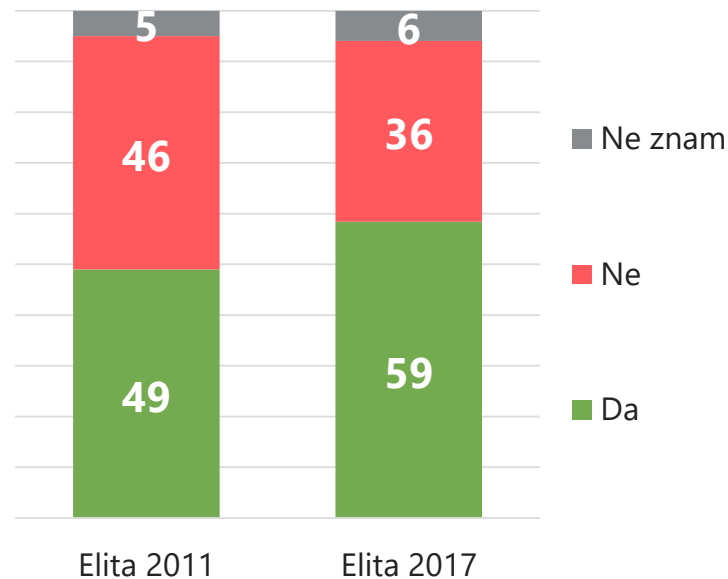

Većina predstavnika elite daje visoke ocene (4 i 5) katalogu ljudskih prava, ali nešto negativnije nego pre 6 godina: procenat ocena 4 i 5 smanjio se sa 73% na 56%.

Većina elite (59% - znatno više nego pre 6 godina) smatra da su pojedina ljudska prava u Ustavu loše regulisana.

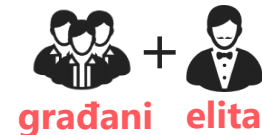

U našem Ustavu postoji veoma opsežan deo o ljudskim pravima. Koliko je po Vašem mišljenju važno da građani budu upoznati sa ljudskim pravima garantovanim Ustavom?

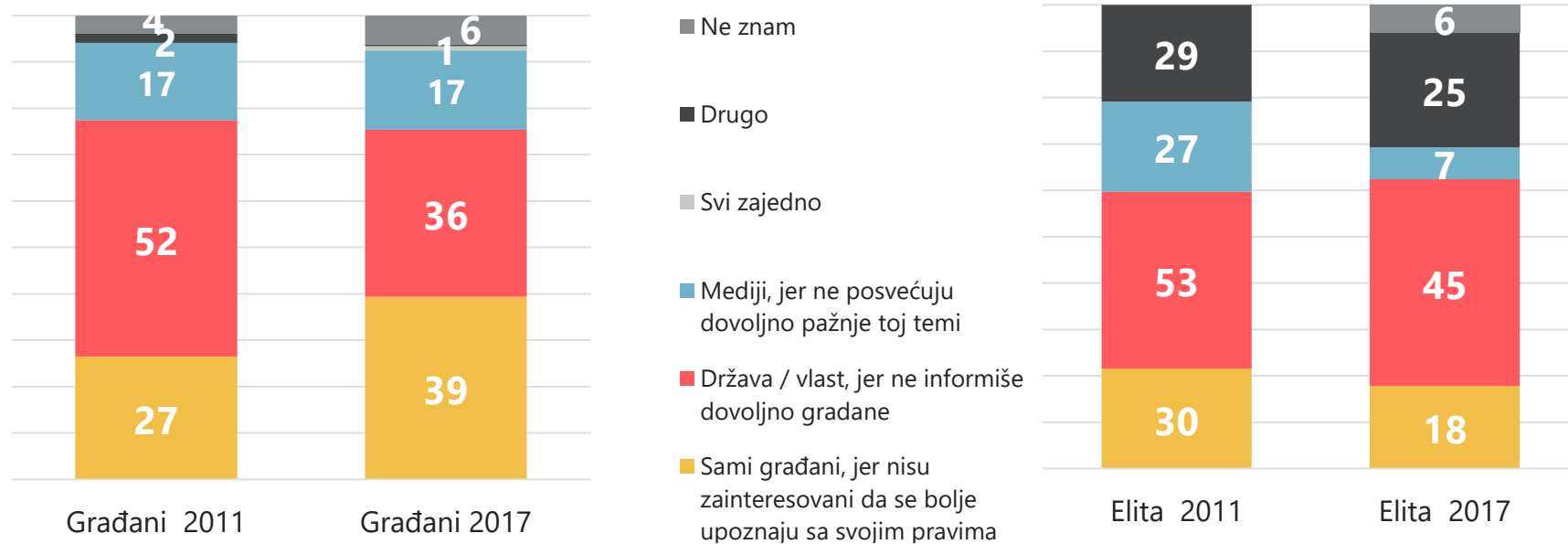

Smatrate li da su pojedina prava loše regulisana?

NAJODGOVORNIJI ZA NEPOZNAVANJE LJUDSKIH PRAVA

Manji broj građana, u odnosu na 2011. godinu, smatra da je država najodgovornija što građani nisu bolje upoznati sa ljudskim pravima koje garantuje Ustav. Građani preuzimaju veću sopstenu odgovornost za to nepoznavanje. Elita u 2017. državu smatra manje odgovornom nego 2011. godine, ali je po njihovom mišljenju država i dalje dominantno odgovorna.

A ko je po Vašem mišljenju najodgovorniji što građani nisu bolje upoznati sa ljudskim pravima koja garantuje Ustav?

Sekcija 4

Teritorijalna organizacija i položaj

Kosova i Vojvodine

Preambula Ustava

Glavni nalazi / 1

Dok među elitom postoji visok stepen saglasnosti (80%) da preambula nije imala nikakav učinak na status Kosova i da je treba izbaciti iz Ustava, tek nešto više od trećine građana (36%) deli mišljenje elite o učinku Ustava na status Kosova, a još nešto manje (32%) slaže se da preambulu treba izbaciti iz Ustava.

- Kao i 2011. godine, upadljivo je da blizu 90% **građana** ne zna po čemu je značajna preambula Ustava, pa su svoje stavove izrazili tek pošto im je bilo objašnjeno.
- U odnosu na 2011. godinu, upadljivo se smanjio procenat **građana** koji dele mišljenje da preambula nije imala učinak na status Kosova (sa 52% na 36%) i da je treba izbaciti iz Ustava (sa 49% na 32%), a znatno se povećao procenat onih koji nemaju mišljenje (čak trećina nema mišljenje o učinku Ustava na status Kosova, a četvrtina o tome da li preambula treba da ostane sastavni deo Ustava).
- Iako velika većina **elite** smatra da preambulu, kakva je sada, treba izbaciti iz Ustava, samo polovina smatra da Kosovo i Metohija uopšte ne treba da se pominju u Ustavu, a čak 15% nije izrazilo svoje mišljenje o tome – oni koji smatraju da Kosovo i Metohiju ipak treba pominjati, misle da to treba da bude kroz definisanje stava, ili želje Srbije da se ne odriče Kosova.

Glavni nalazi / 2

Posmatrajući stavove elite, upadljivi su ambivalentni stavovi dela elite prema Preambuli i generalnom pominjanju Kosova i Metohije u Ustavu: 80% smatra da Preambula nema efekta na status Kosova i da je treba izbaciti iz Ustava, ali znatno manje (51%) smatra da Kosovo i Metohija ne treba uopšte da se pominju u Ustavu.

Komentarišući svoje stavove ovaj deo **elite** navodi različite predloge, ali bez preciznijeg obrazloženja:

- da se Kosovo izostavi iz Preambule, ali da se na delotvorniji način definiše u normativnom delu.
- da se u preambuli izrazi nacionalni, istorijski i kulturni odnos Srbije prema Kosovu.
- da se izrazi samo načelan stav o nepriznavanju nezavisnosti Kosova koji bi istovremeno omogućio otvorenost za političko rešenje.
- Da se Kosovo pomene u normativnom delu koji bi se bavio obavezama Srbije prema Srbima i ne-Albancima sa Kosova i prema istorijskom, kulturnom i ekonomskom nasleđu Srbije na Kosovu.

Oni koji zastupaju mišljenje da Kosovo i Metohija ne treba da se pominju u Ustavu, uglavnom navode da svako pominjanje samo otežava nalaženje rešenja i sužava prostor za pregovore. Postoje i mišljenja da u Ustav treba ugraditi dogovor Srba i Albanaca, ili rezultat dijaloga o Kosovu.

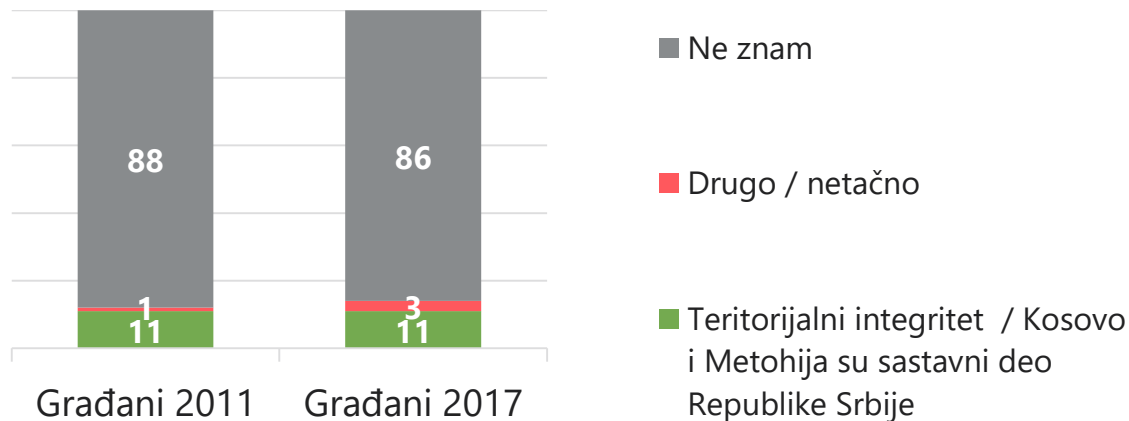
Po pitanju ustavnog položaja **Vojvodine**, mišljenja **elite** su podeljena između onih koji misle da je autonomija Vojvodine optimalna (43%) i premala (41%), dok **građani** najčešće misle da je autonomija optimalna (49%).

Građani najčešće misle da je autonomija optimalna, ali češće od elite smatraju i da je prevelika ili da je čak treba ukinuti.

UPOZNATOST GRAĐANA SA ZNAČAJEM PREAMBULE

Kao i 2011. godine, blizu 90% građana ne zna po čemu je značajna preambula Ustava.

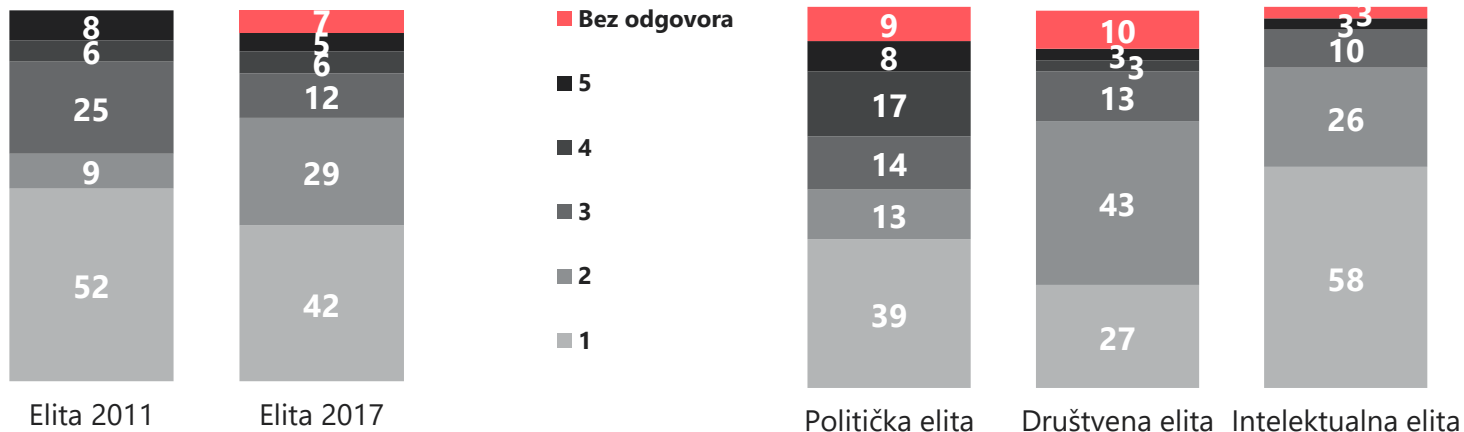
Pitanje: Da li znate po čemu je značajna preambula Ustava?

OPŠTA OCENA PREAMBULE

elita

Ocene preambule su još nešto negativnije nego pre 6 godina – iako se znatno smanjio procenat elite koji je dao najnižu ocenu, upadljivo se povećao procenat najniže prelazne ocene – „dovoljan 2“, pa je tako porastao i ukupni procenat dve najniže ocene (1+2) – sa 61% na 71%.

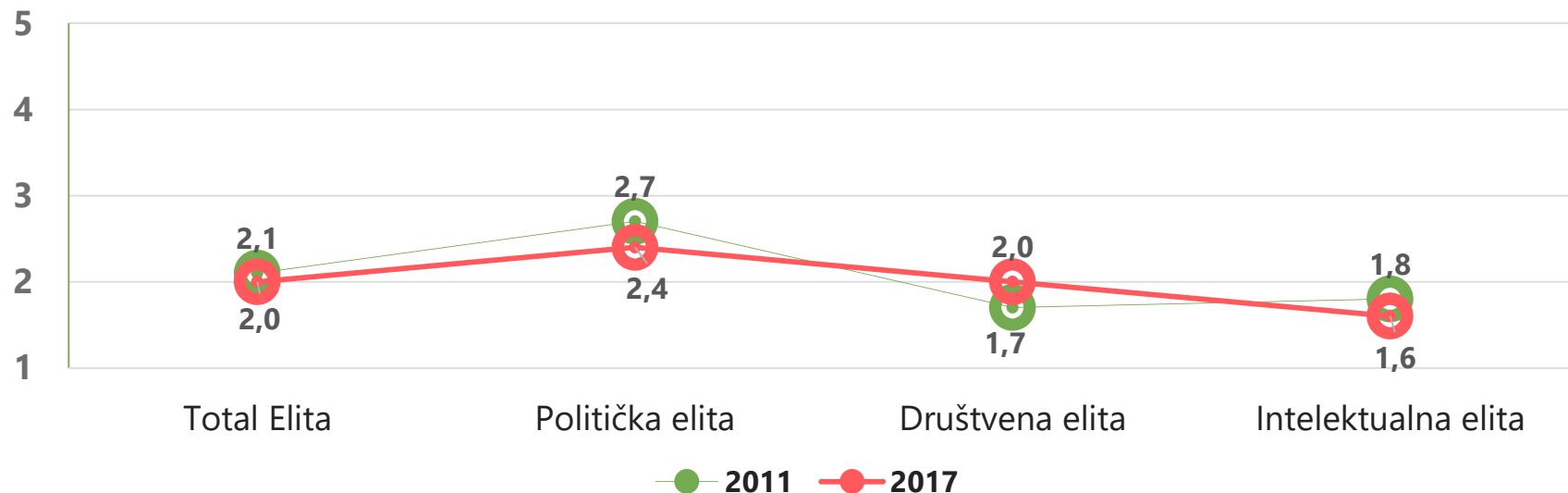
2017.

Pitanje: Molim Vas da date jednu sasvim opštu ocenu za preambulu, koristeći ocene od 1 do 5 kao u školi.

PROSEČNE OCENE PREAMBULE 2011-2017.

Ukupna prosečna ocena za preambulu nije se bitno promenila (2011: 2,1 - 2017: 2,0)

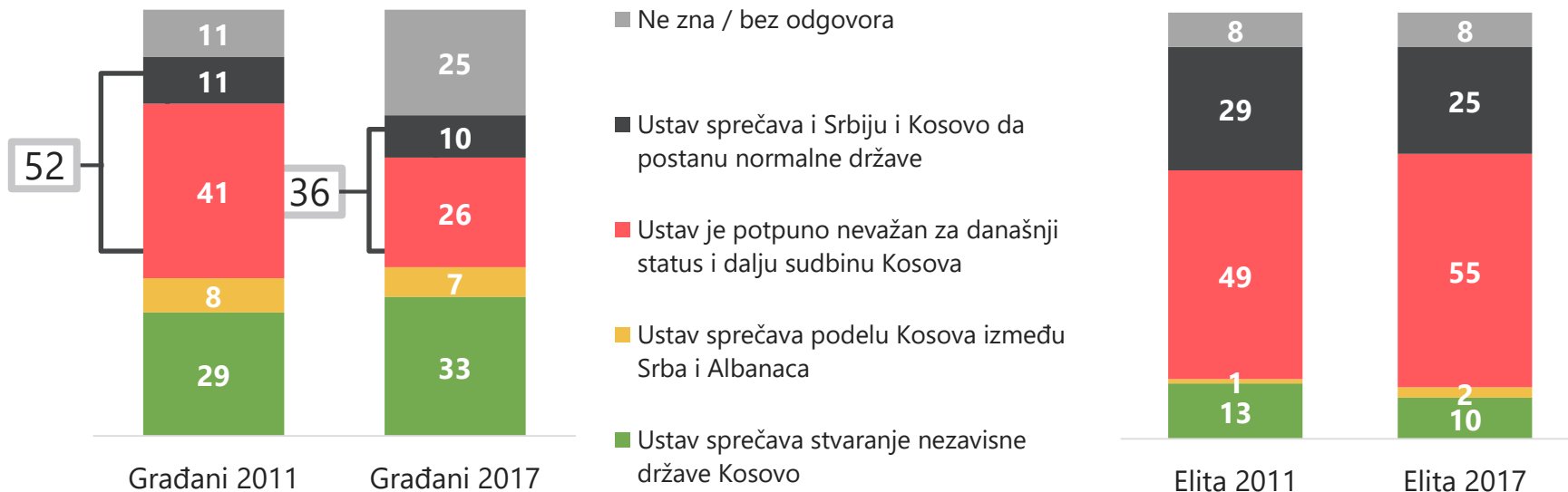

Pitanje: Molim Vas dajte opštu ocenu za preambulu od 1 do 5, kao u školi?

UČINAK UVOĐENJA PREAMBULE NA SPREČAVANJE STVARANJA NEZAVISNE DRŽAVE KOSOVO

Dok većina elite smatra da je Ustav nevažan za status Kosova, ili čak sprečava i Srbiju i Kosovo da postanu normalne države, među građanima se u periodu 2011. do 2017. znatno smanjio procenat onih koji dele to mišljenje – sa 52% na 36%, ali se znatno povećao procenat onih koji nemaju mišljenje.

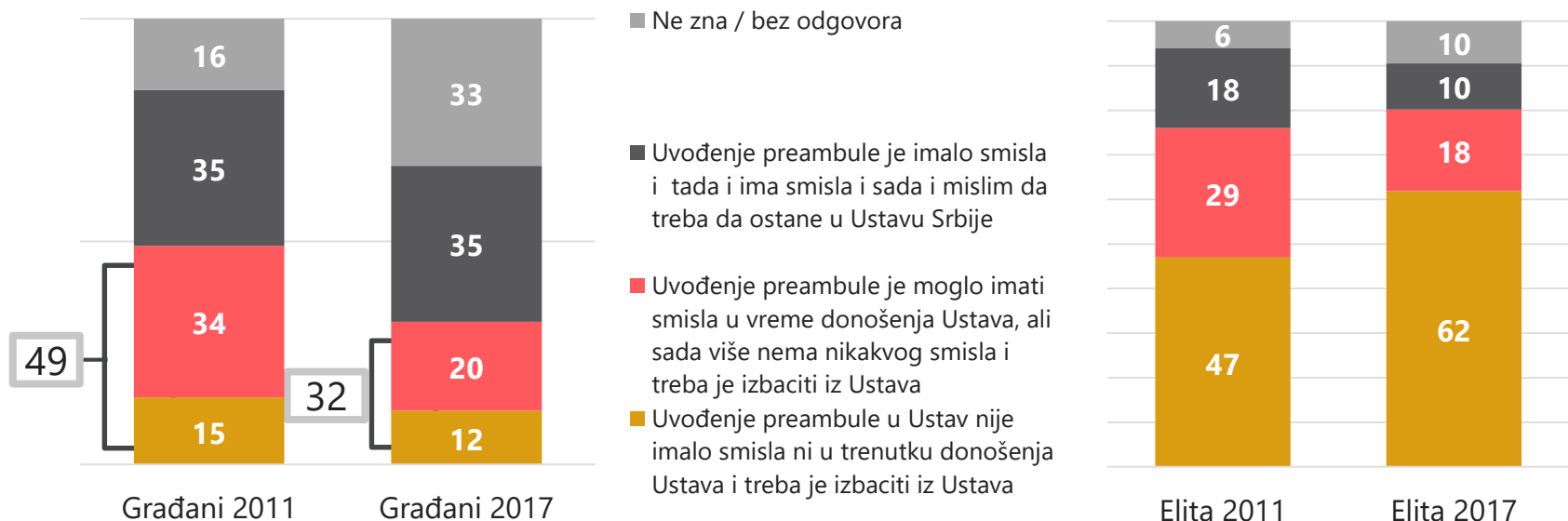
Pitanje: Po onome što se u javnosti zna, namera ustavotvorca je bila da uvođenjem postojeće preambule u Ustav spreči stvaranje nezavisne države Kosovo od strane građana albanske nacionalne pripadnosti. Kakav je u tom pogledu po Vašem mišljenju učinak Ustava?

DA LI PREAMBULA TREBA DA **OSTANE** U USTAVU?

građani + elita

Dok među predstavnicima elite u 2017. godini 80% (čak nešto više nego 2011. godine) smatra da Preambulu treba izbaciti iz Ustava, među građanima se znatno smanjio procenat onih koji misle tako - sa 49% na 32%, a u toj meri se povećao procenat onih koji ne znaju šta bi trebalo učiniti.

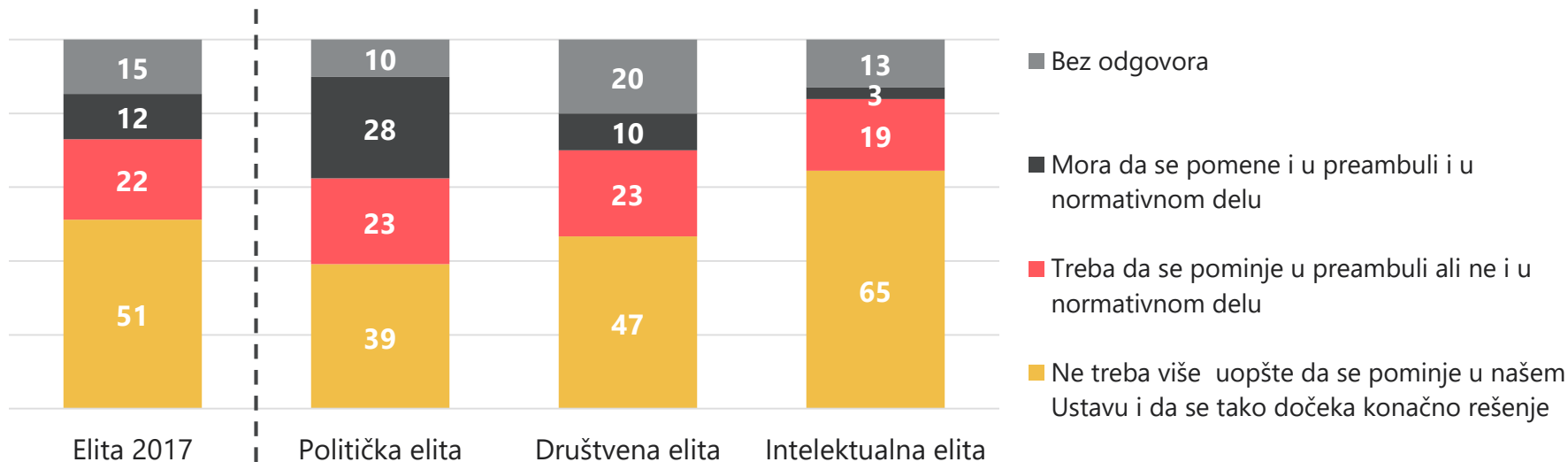
Pitanje: U preambuli Ustava određeno je da je Kosovo sastavni deo teritorije Srbije. Neki ljudi misle da je ova preambula, čak i ako je imala smisla u trenutku kada je donesen Ustav (jer je to bilo u vreme završne faze pregovora o određivanju konačnog statusa Kosova), danas taj smisao izgubila i da samo šteti budućnosti Srbije. Koji stav o tom pitanju je najbliži Vašem?

TREBA LI KOSOVO I METOHIIJA DA SE POMINJU U USTAVU?

elita

Oko polovine predstavnika elite smatra da Kosovo i Metohija više uopšte ne treba da se pominju u Ustavu.

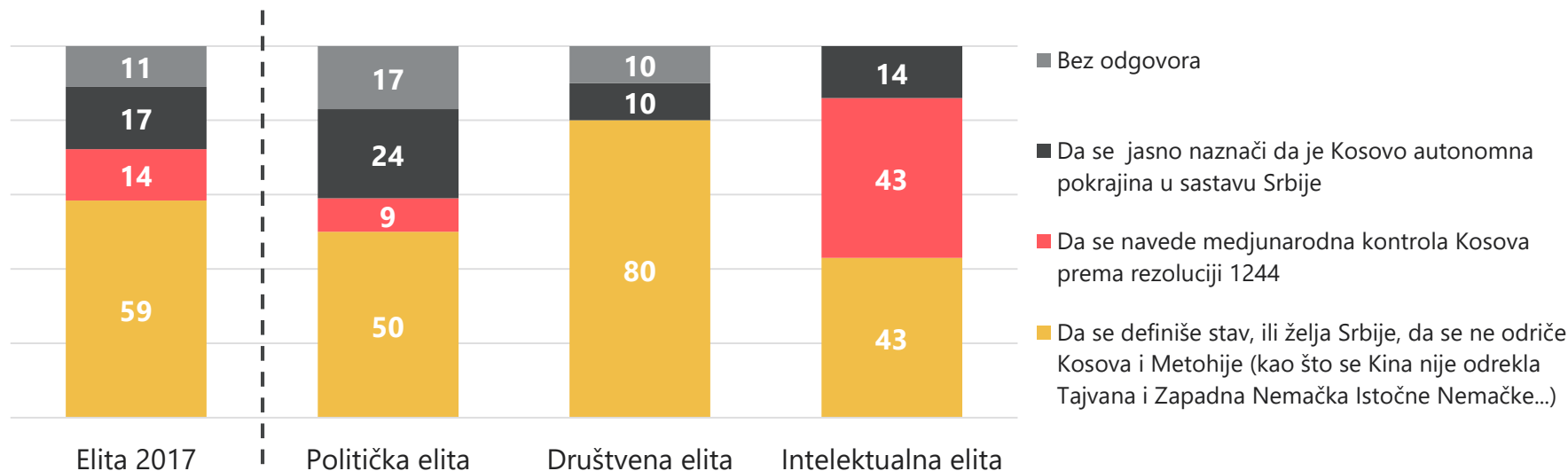
Pitanje: Kada su generalno u pitanju neizvesnosti oko statusa Kosova i Metohije, da li mislite da Kosovo i Metohija..

NA KOJI NAČIN KOSOVO I METOHIJA TREBA DA SE POMINJU U PREAMBULI?

elita

Većina pripadnika elite koji misle da Kosovo i Metohija treba da se pomenu u preambuli, smatraju da to treba da bude kroz definisanje stava Srbije da se ne odriče Kosova i Metohije.

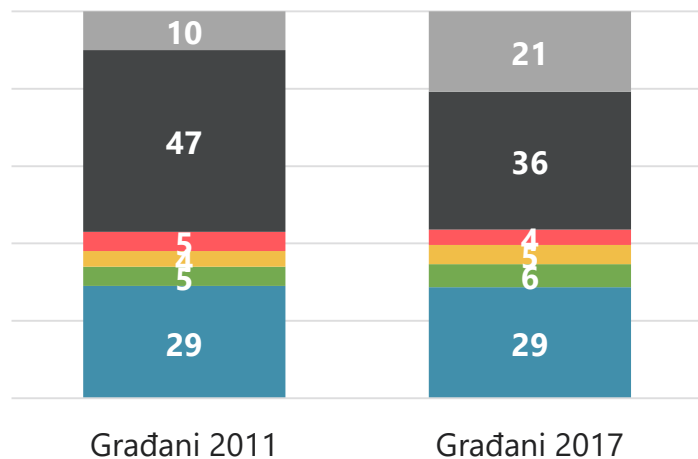
Pitanje: A da li po vašem mišljenju u preambuli treba...?

*NA OVO PITANJE ODGOVARA DEO ELITE (34%) KOJA SMATRA DA KOSOVO I METOHIJA TREBA DA SE POMINJU U PREAMBULI

NAJVIŠA CENA KOJU BI TREBALO PLATITI DA BI SE KOSOVO REINTEGRISALO U SRBIJU

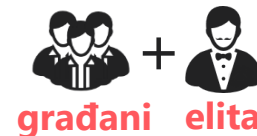
Znatno se smanjio procenat građana koji misle da nema smisla plaćati dodatnu cenu, a za toliko se povećao procenat onih koji nemaju stav.

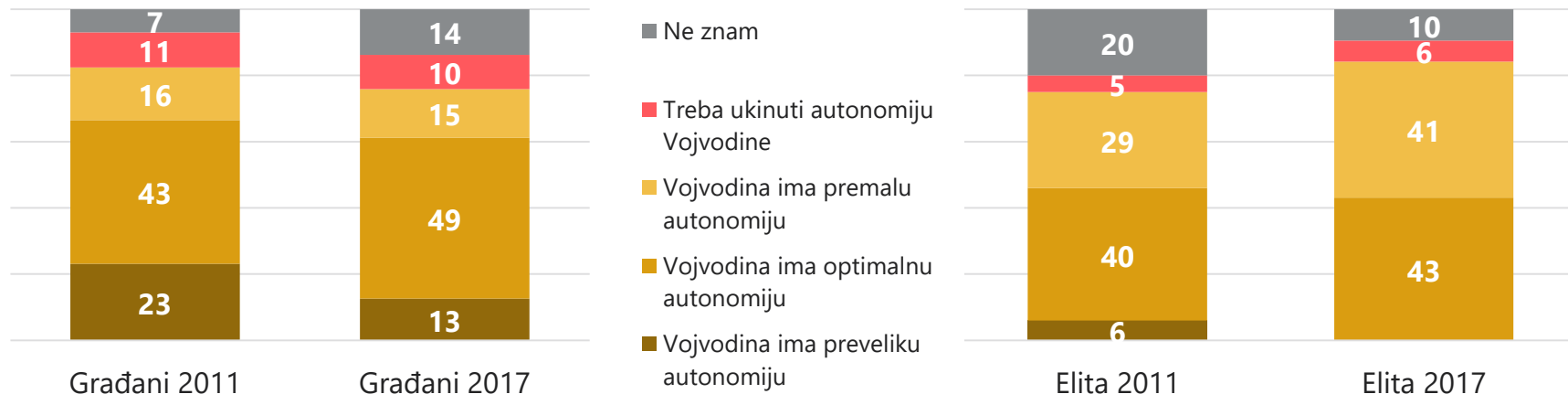
- Ne znam
- Kosovo je već izgubljeno i nema smisla plaćati dodatne cene za izgubljenu stvar
- Kosovo ne bi trebalo reintegrirati u Srbiju
- Rat sa snagama NATO-a
- Međunarodna izolacija Srbije
- Odustajanje od članstva u Evropskoj uniji

Pitanje: Ako bi Srbija odlučila da krene u borbu za reintegriranje Kosova, koja je najviša cena koju bi po Vašem mišljenju trebalo platiti da bi se Kosovo reintegriralo u Srbiju? Koji stav o tome je najbliži vašem?

USTAVNI POLOŽAJ VOJVODINE

Po pitanju ustavnog položaja Vojvodine mišljenja elite su podeljena između onih koji misle da je autonomija Vojvodine optimalna ili premala, dok građani najčešće misle da je autonomija optimalna, ali češće od elite smatraju i da je prevelika ili da je čak treba ukinuti.

Pitanje: Kakav je po Vašem mišljenju ustavni položaj Vojvodine?

Sekcija 5

Decentralizacija

Teritorijalni razvoj Srbije

Ipsos Public Affairs

The Social Research and Corporate Reputation Specialists

Glavni nalazi

Velika većina predstavnika elite i građana slaže se da se Ustav previše bavi teritorijalnim integritetom, a premalo ravnomernošću teritorijalnog razvoja - ali dok je procenat slaganja sa tim stavom među elitom porastao u odnosu na 2011. godinu, sa 67% na 76%, među građanima se smanjio, sa 74% na 63%.

- Velika većina **elite** saglasna je da Ustav treba da sadrži odredbe vezane za decentralizaciju (90%), i za veće učešće građana u donošenju odluka (89%). Podrška ovim stavovima je porasla u odnosu na 2011. godinu.
- Velika većina **elite** (84%) slaže se i da bi decentralizacija obezbedila uslove za ravnomerniji ekonomski razvoj.

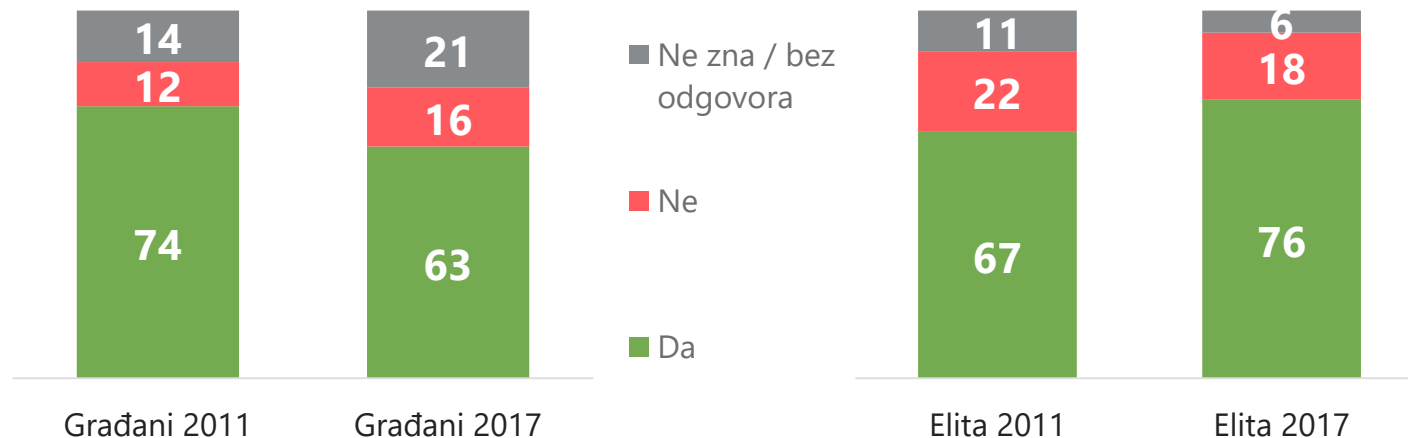
USTAV I TERITORIJALNI RAZVOJ SRBIJE / 1

građani + elita

Većina građana i elite slaže se da se Ustav previše bavi teritorijalnim integritetom, a premalo ravnomernošću teritorijalnog razvoja, ali dok je procenat slaganja sa tim stavom među elitom porastao u odnosu na 2011. godinu, među građanima se smanjio.

Neki ljudi misle da se Ustav previše bavi teritorijalnim integritetom Srbije, a premalo ravnomernošću teritorijalnog razvoja. Da li se slažete sa time?

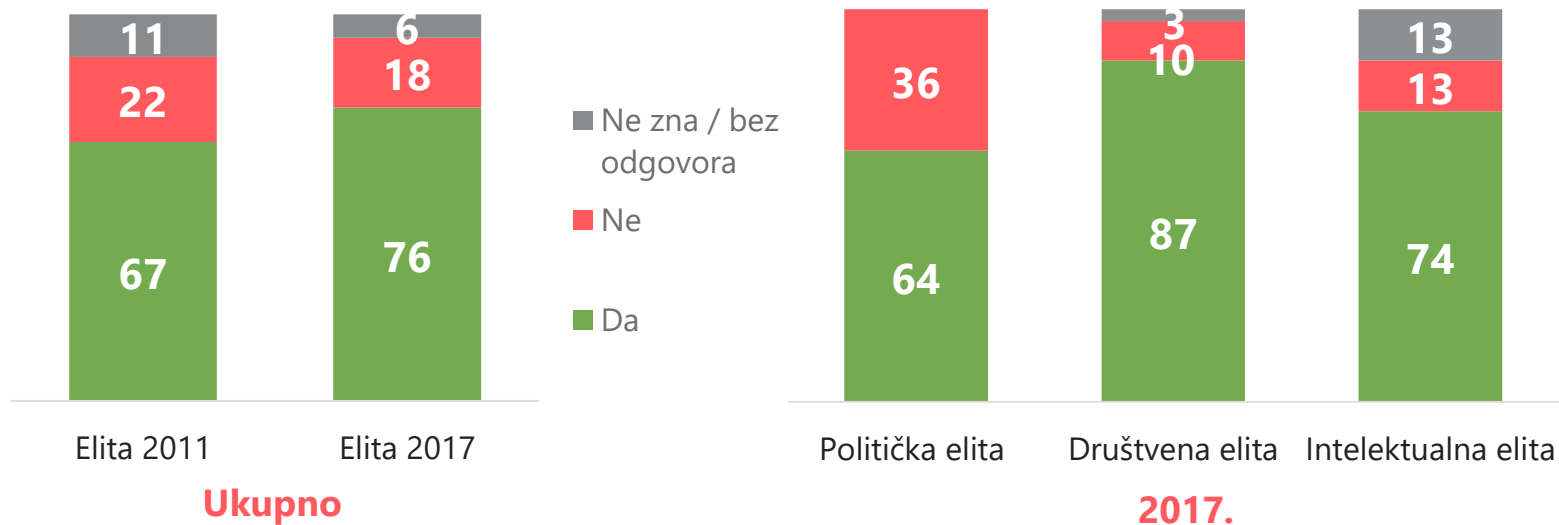
Pitanje: Neki ljudi misle da se Ustav previše bavi teritorijalnim integritetom Srbije, a premalo ravnomernošću teritorijalnog razvoja. Da li se slažete sa time?

USTAV I TERITORIJALNI RAZVOJ SRBIJE / 2

Stavovi predstavnika elite

Neki ljudi misle da se Ustav previše bavi teritorijalnim integritetom Srbije, a premalo ravnomernošću teritorijalnog razvoja. Da li se slažete sa time?

Pitanje: Neki ljudi misle da se Ustav previše bavi teritorijalnim integritetom Srbije, a premalo ravnomernošću teritorijalnog razvoja. Da li se slažete sa time?

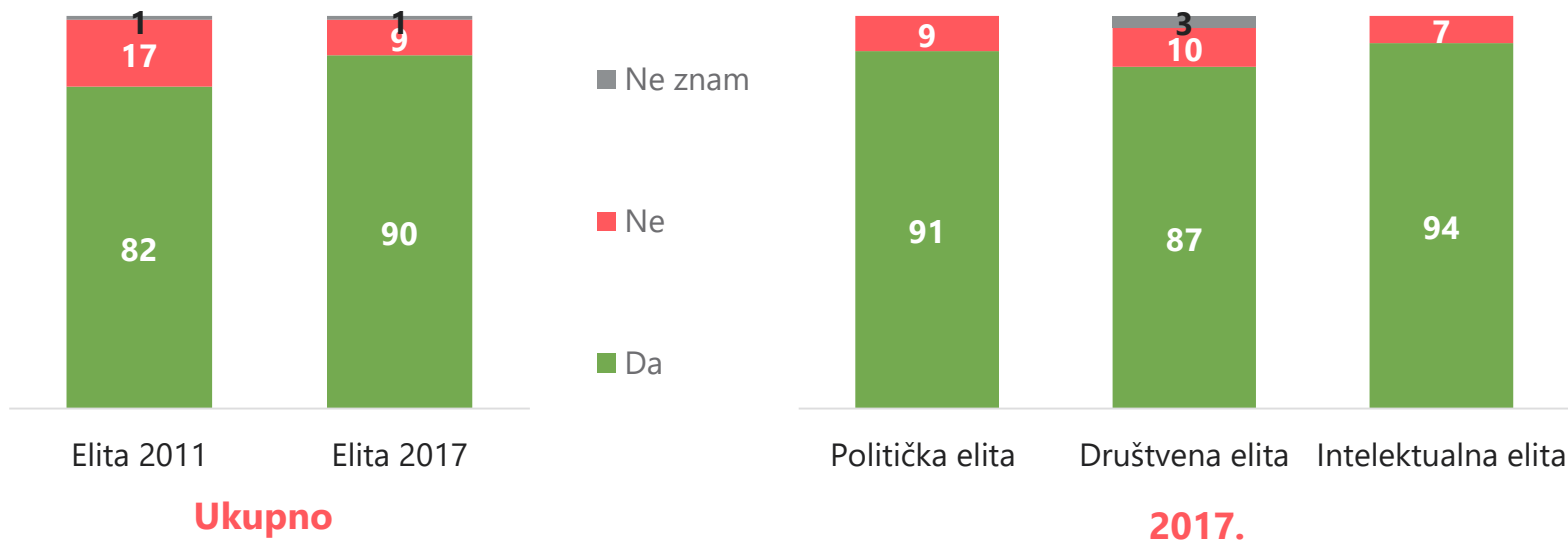
USTAV I ODREDBE VEZANE ZA DECENTRALIZACIJU

elita

Velika većina predstavnika elite (90%) je saglasna da Ustav treba da sadrži odredbe vezane za decentralizaciju, i taj procenat je porastao u odnosu na 2011. godinu.

Da li bi po vašem mišljenju Ustav trebalo da sadrži odredbe vezane za pitanje decentralizacije?

Pitanje: Da li bi po vašem mišljenju Ustav trebalo da sadrži odredbe vezane za pitanje decentralizacije?

KOMENTARI ELITE PO PITANJU USTAVA I ODREDBI VEZANIH ZA DECENTRALIZACIJU

Deo elite koji smatra da Ustav ne treba da sadrži odredbe vezane za pitanje decentralizacije, navodi da ovo pitanje treba da reguliše zakon a da Ustav treba da poseduje mogućnost da propiše nadležnosti lokalnih samouprava i države.

Zato što se ovo pitanje rešava na nivou zakonske regulative

Ne u ovom trenutku. Decentralizaciju vidim kao veća ovlašćenja opština, a ne kao stvaranje novih regionalnih celina sa novim organima vlasti između nacionalnog i opštinskog.

Ustav već govori o decentralizaciji kroz hijerarhiju pravnih akata i ovlašćenja lokalnih autonomija, npr. decentralizaciju ne treba poistovećivati sa regionalizacijom

Jačanje lokalne samouprave ima smisla, plašim se zagovornika regiona i sl. - To samo usložnjava birokratski aparat.

Zašto Ustav ne bi trebalo da sadrži odredbe vezane za pitanje decentralizacije?

Ustav treba da propiše šta su nadležnosti lokalnih samouprava, a šta države, i da država može da prenese vršenje nekih poslova na lokalne samouprave.

To je pitanje koje treba regulisati zakonima, a ne Ustavom. Nema razloga da se pitanja koja se odnose na decentralizaciju uzdignu na nivo ustavne kategorije.

Ovu materiju treba da reguliše zakon.

Sasvim je dovoljno da Ustav prepoznaje mogućnost prenošenja i poveravanja nadležnosti. Svaki dublji ulazak u ovu temu nepotrebno ograničava ili primorava organe vlasti na postupanja koja nisu uvek racionalna.

Pitanje: Da li bi po vašem mišljenju Ustav trebalo da sadrži odredbe vezane za pitanje decentralizacije?

***OTVORENI ODGOVORI**

***NA OVO PITANJE JE DAO ODGOVOR DEO ELITE (9%) KOJA SMATRA DA USTAV TREBA DA SADRŽI ODREDBE VEZANE ZA PITANJE DECENTRALIZACIJE**

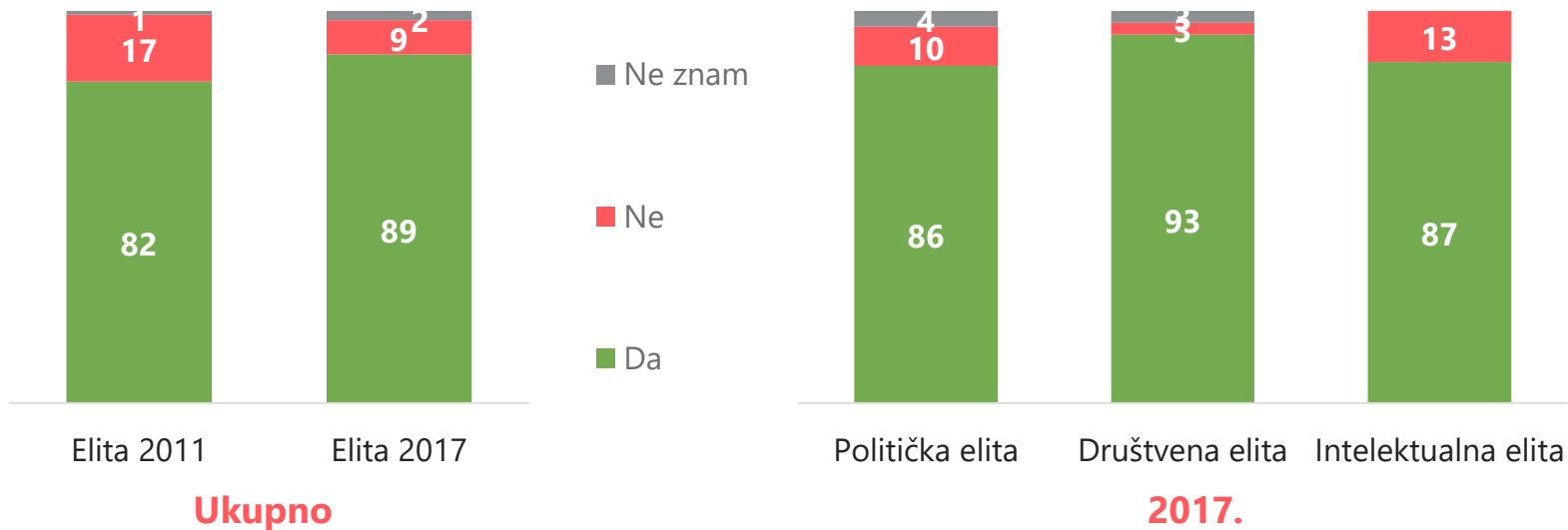
DECENTRALIZACIJA I DEMOKRATIZACIJA VLASTI

elita

Predstavnici elite su u velikoj meri saglasni (89%) i da bi decentralizacija obezbedila veće učešće građana u donošenju odluka.

... Da li se slažete da bi decentralizacija obezbedila veće učešće građana u donošenju odluka, odnosno veću demokratizaciju vlasti?

Ukupno

2017.

Pitanje: Neki stručnjaci misle da bi decentralizacija trebalo da obezbedi veće učešće građana u donošenju odluka (odnosno veću demokratizaciju vlasti), uslove za ravnomerniji teritorijalni ekonomski razvoj i tako brži ekonomski razvoj zemlje i veću odgovornost vršenja vlasti. Sa čime od toga se vi slažete ili ne slažete?

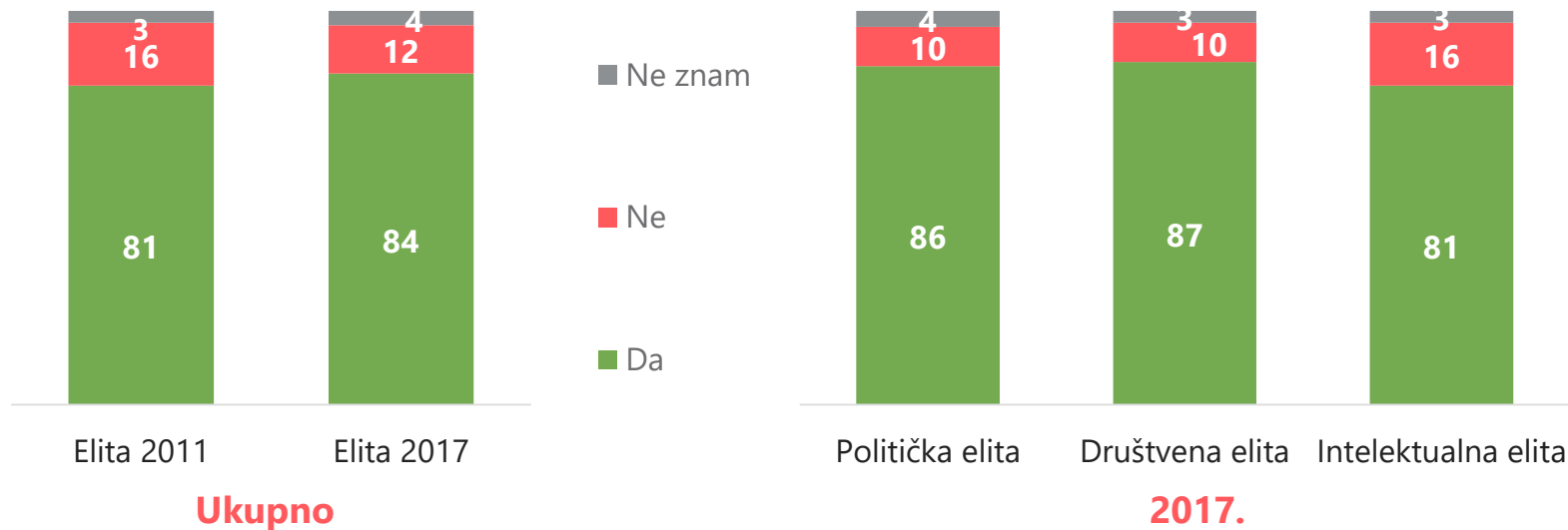
DECENTRALIZACIJA I RAVNOMERNOST EKONOMSKOG RAZVOJA

elita

Velika većina elite slaže se i da bi decentralizacija obezbedila uslove za ravnomerniji ekonomski razvoj.

... Da li se slažete da bi decentralizacija obezbedila uslove za ravnomerniji teritorijalni ekonomski razvoj i tako brži ekonomski razvoj zemlje?

Pitanje: Neki stručnjaci misle da bi decentralizacija trebalo da obezbedi veće učešće građana u donošenju odluka (odnosno veću demokratizaciju vlasti), uslove za ravnomerniji teritorijalni ekonomski razvoj i tako brži ekonomski razvoj zemlje i veću odgovornost vršenja vlasti. Sa čime od toga se vi slažete ili ne slažete?

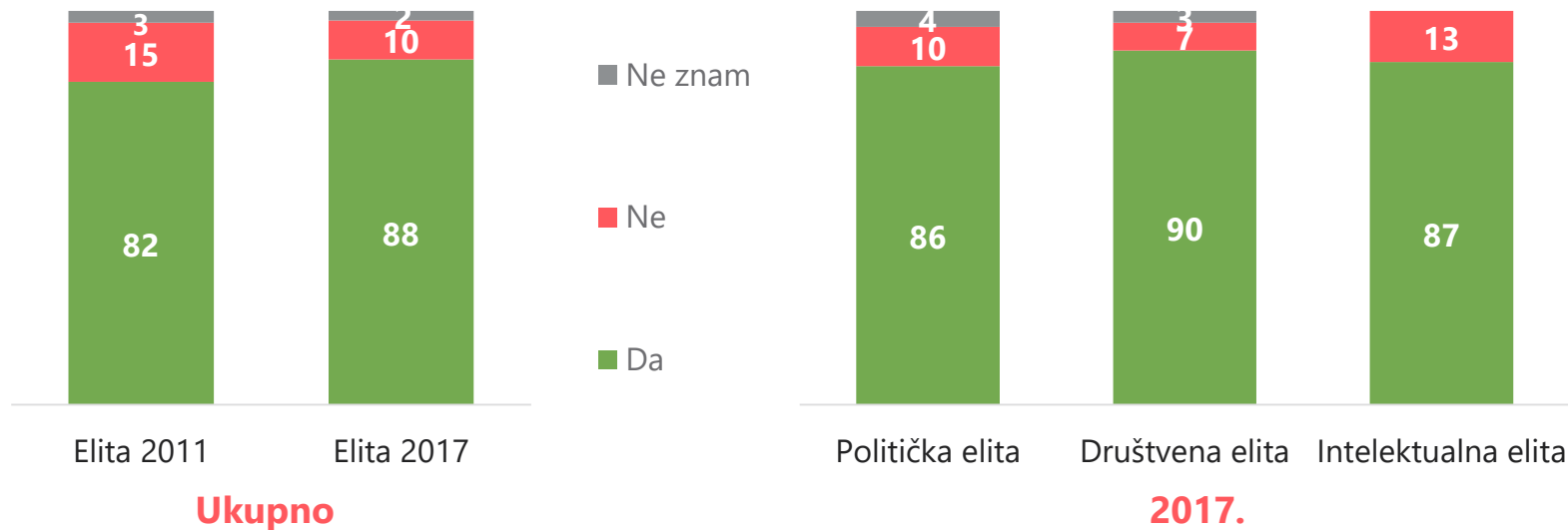
DECENTRALIZACIJA I VEĆA ODGOVORNOST VRŠENJA VLASTI

elita

Velika većina elite slaže se i da bi decentralizacija obezbedila i veću odgovornost vršenja vlasti.

... Da li bi decentralizacija obezbedila Veću odgovornost vršenja vlasti?

Ukupno

2017.

Pitanje: Neki stručnjaci misle da bi decentralizacija trebalo da obezbedi veće učešće građana u donošenju odluka (odnosno veću demokratizaciju vlasti), uslove za ravnomerniji teritorijalni ekonomski razvoj i tako brži ekonomski razvoj zemlje i veću odgovornost vršenja vlasti. Sa čime od toga se vi slažete ili ne slažete?

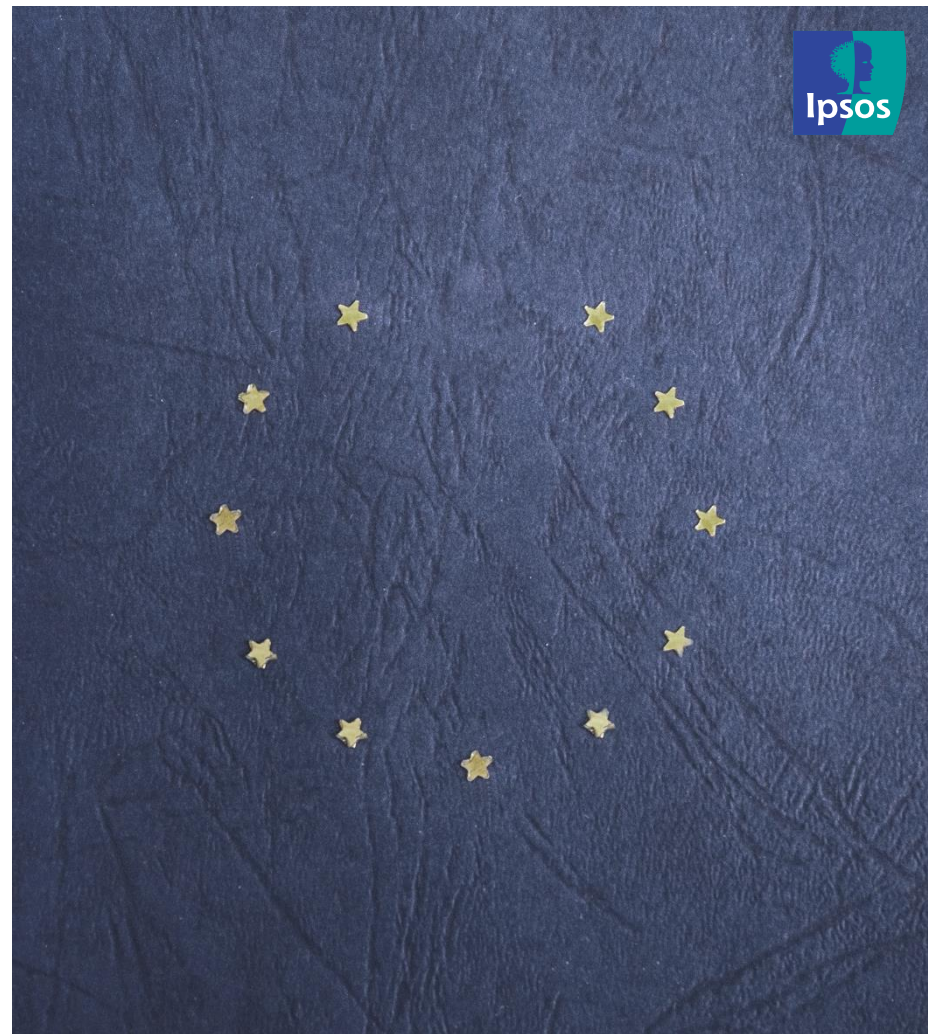
Sekcija 6

EU klauzula

U kontekstu ustavnih reformi

Ipsos Public Affairs

The Social Research and Corporate Reputation Specialists

EU klauzula u kontekstu ustavnih reformi

U ustavnoj reformi se pominje nekoliko odvojenih grupa pitanja vezanih za:

- a) evropsku klauzulu,**
- b) društveno-političko uređenje**
- c) status Kosova**
- d) nova ljudska prava**
- e) teritorijalnu organizaciju i decentralizaciju**

U ovoj sekciji su stavovi prema EU klauzuli posmatrani u kontekstu stavova prema ustavnim reformama.

Glavni nalazi

Upitani za stavove prema obuhvatnosti ustavnih reformi vezanih za evropsku klauzulu, društveno-političko uređenje, status Kosova, nova ljudska prava i teritorijalnu organizaciju i decentralizaciju, 77% predstavnika elite opredelilo se za obuhvatnu i temeljnu ustavnu reformu.

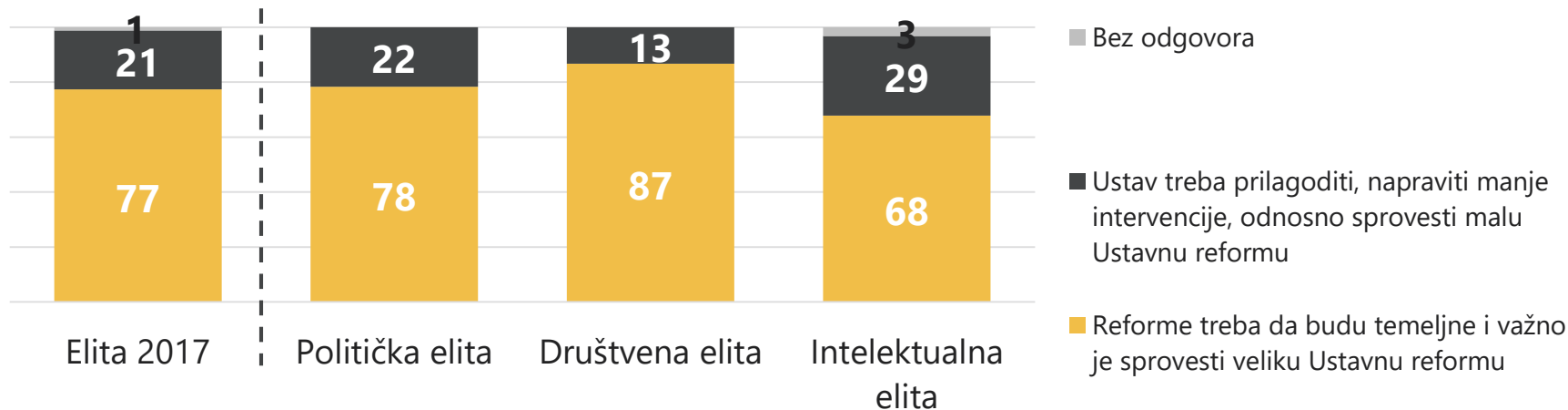
Pored toga, 70% predstavnika elite smatraju da je potrebno spremiti sve neophodne intervencije i potom organizovati referendum.

STAVOVI PREMA **SVEOBUH VATNOSTI** USTAVNIH REFORMI

Velika većina predstavnika elite podržava sveobuhvatnu ustavnu reformu.

Šta je bolje u pogledu sveobuhvatnosti ovih reformi?

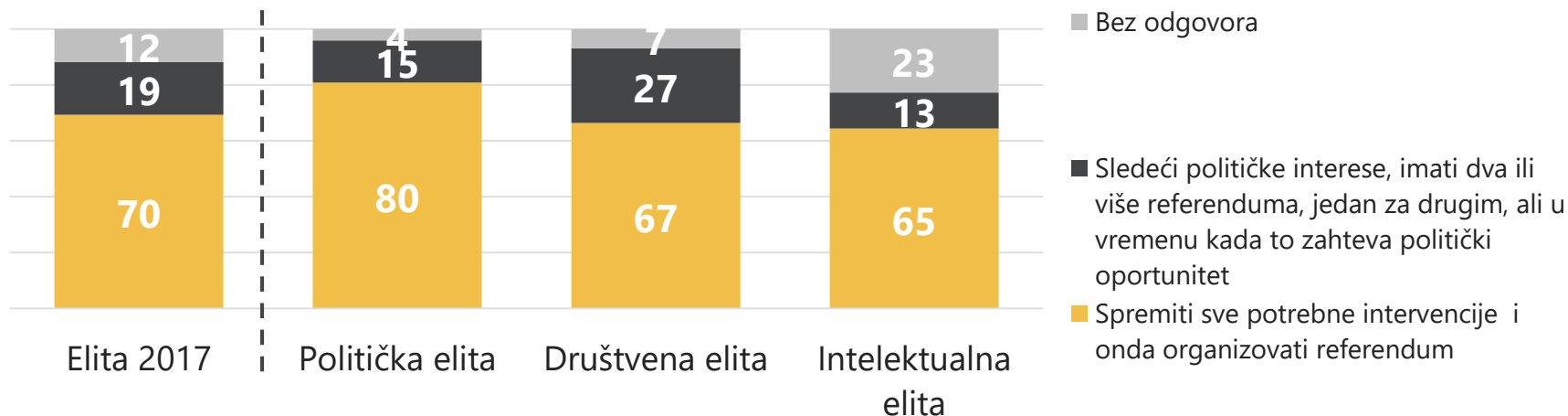
Pitanje: U ustavnoj reformi se pominje nekoliko odvojenih grupa pitanja vezanih za: a) evropsku klauzulu, b) društveno političko uređenje, c) status Kosova, d) nova ljudska prava, e) teritorijalnu organizaciju i decentralizaciju

STAVOVI PREMA DINAMICI USTAVNIH REFORMI

Velika većina predstavnika elite podržava održavanje jedinstvenog referenduma za sve teme ustavnih reformi.

Šta je bolje u pogledu dinamike ovih reformi?

Pitanje: U Ustavnoj reformi se pominje nekoliko odvojenih grupa pitanja vezanih za: a) evropsku klauzulu, b) društveno političko uređenje, c) status Kosova, d) nova ljudska prava, e) teritorijalnu organizaciju i decentralizaciju

KOMENTARI ELITE O **OBUH VATNOSTI I DINAMICI** USTAVNIH REFORMI

Treba organizovati referendum sa alternativnim rešenjima za pojedina pitanja, kako bi građani mogli da biraju između njih.

Promena Ustava je previše ozbiljno pitanje da bi se desilo u kratkom roku. Najbolji primer za to je promena iz 2006.

Osnovni problem je što ovo pitanje ne pogađa suštinu, da li zaista ima uslova za održavanje demokratskog referenduma. Takvih uslova nema.

Promena Ustava jedino ima smisla ukoliko obuhvati sva pitanja koja treba na drugačiji način regulisati, jer je besmisleno najviši državni akt menjati svake dve godine.

Šta vi mislite da je bolje u pogledu sveobuhvatnosti i dinamike ustavnih reformi?

Potrebno je promeniti sve oko čega može da se napravi dogovor, ali nije realno da se u ovom trenutku uradi mnogo.

Neke izmene Ustava ne zahtevaju referendumsko izjašnjanje. To se posebno odnosi na pravosuđe i moje je mišljenje da promenama odredaba koje se odnose na pravosuđe treba što pre pristupiti.

Sve to neće biti brzo, pa je irelevantno pitanje tempa.

Našoj zemlji je potrebno temeljno preispitivanje svih vrednosti i ozbiljno uređenje institucija, a parcijalni referendumi to ne mogu da omoguće, već samo da pojedine delove prilagode trenutnim potrebama partije na vlasti.

Pitanje: U ustavnoj reformi se pominje nekoliko odvojenih grupa pitanja vezanih za: a) evropsku klauzulu, b) društveno političko uređenje, c) status Kosova, d) nova ljudska prava, e) teritorijalnu organizaciju i decentralizaciju

***OTVORENI ODGOVORI**

Ipsos Strategic Marketing

Gavrila Principa 8

Belgrade, Serbia

Telephone: +381 11 328 40 75

Fax: +381 11 2626430

www.ipsos.rs

www.ipsos.com

Ipsos Strategic Marketing

Prof. Dr Srđan Bogosavljević

Project Leader

 srdjan.bogosavljevic@ipsos.com

Svetlana Logar

Research Director

 svetlana.logar@ipsos.com

Marko Uljarević

Ipsos Adria PA Director

 marko.uljarevic@ipsos.com

Jelena Krstić

Research Manager

 jelena.krstic@ipsos.com